

2013 17. jan. – 1) Årsrapport fra Stortingets delegasjon for arktisk parlamentarisk samarbeid 2. halvår 2011–1. halvår 2012 1973
2) Årsrapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd for 2. halvår 2011–1. halvår 2012 3) Nordisk samarbeid

Møte torsdag den 17. januar 2013 kl. 10

President: Øyvind Korsberg

Dagsorden (nr. 42):

1. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon for arktisk parlamentarisk samarbeid 2. halvår 2011–1. halvår 2012 (Innst. 78 S (2012–2013), jf. Dokument 18 (2011–2012))
2. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd for 2. halvår 2011–1. halvår 2012 (Innst. 79 S (2012–2013), jf. Dokument 20 (2011–2012))
3. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Nordisk samarbeid (Innst. 80 S (2012–2013), jf. Meld. St. 34 (2011–2012))
4. Interpellasjon fra representanten Ivar Kristiansen til utenriksministeren:
«Arktisk råd opplever økt internasjonal oppmerksomhet. En del større lands økte interesse for de arktiske områder, særlig rettet mot mineraler, energi og nye seilingsruter, kan potensielt bidra til å skape politiske spenninger i nordområdene med påfølgende sikkerhetspolitiske konsekvenser. Blant annet synes Kina å ønske et større fotavtrykk på Svalbard og nordområdene for øvrig. De arktiske land med kyster inn i Polhavet er enige om at folkeretten skal legges til grunn for løsning av konflikter i Arktis. Samtidig eksisterer det fortsatt uavklarte sokkelavklaringer mot Nordpolen. Både EU og Kina ønsker observatørstatus i Arktisk råd.
Hva er regjeringens ambisjon og strategi for Arktisk råd, med tanke på utviklingen i regionen?»
5. Referat

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten foreslår Sigvald Oppebøen Hansen. – Andre forslag foreligger ikke, og Sigvald Oppebøen Hansen anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Representanten Jan Tore Sanner vil framsette et representantforslag.

Jan Tore Sanner (H) [10:01:33]: På vegne av stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, Gunnar Gundersen, Erna Solberg og meg selv vil jeg framsette forslag om opprettelse av en produktivitetskommisjon.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil pre-

sidenten foreslå at sakene nr. 1, 2 og 3 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 1 [10:02:08]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon for arktisk parlamentarisk samarbeid 2. halvår 2011–1. halvår 2012 (Innst. 78 S (2012–2013), jf. Dokument 18 (2011–2012))

Sak nr. 2 [10:02:27]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd for 2. halvår 2011–1. halvår 2012 (Innst. 79 S (2012–2013), jf. Dokument 20 (2011–2012))

Sak nr. 3 [10:02:42]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Nordisk samarbeid (Innst. 80 S (2012–2013), jf. Meld. St. 34 (2011–2012))

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 30 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 35 minutter, Fremskrittspartiet 20 minutter, Høyre 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletiden.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Laila Gustavsen (A) [10:03:06] (ordfører for sakene nr. 2 og 3): Denne debatten i dag foregår jo med et svært alvorlig bakteppe, nemlig en pågående gisselsituasjon i Algerie, og jeg har lyst til å starte debatten med å si at jeg vet at for en samlet komité, og selvfølgelig også for et samlet storting, går tankene til dem som er personlig berørt av gisselsituasjonen i Algerie.

Norge hadde formannskapet i Nordisk ministerråd i 2012. Vi valgte å sette fokus på en bærekraftig velferdsstat i et nordisk perspektiv. Grønn vekst og klima er viktige prioriteringer som er videreført fra de danske og finske formannskapene. På det utenriks- og sikkerhetspolitiske området står oppfølgingen av Stoltenberg-rapporten sentralt. Det nordiske samarbeidet preges av stor aktivitet innen mange områder – utdanning, kultursamarbeid, energi, miljø, arbeid, sosial og økonomi, for å nevne noe.

Arbeid skaper velferd i Norden, på samme måte som i Norge. Når godt over 100 000 svensker daglig oppholder seg i Norge for å jobbe, preger og påvirker det vårt samfunn kanskje mer enn noen gang før, og vi merker at også dansk er et stadig vanligere innslag, spesielt i hotell- og restaurantnæringen i Norge. Når disse vel 100 000 om forhåpentligvis mange år skal gå av med pensjon – kanskje noen av dem opplever en periode med arbeidsledighet, kanskje noen av dem blir uføretrygdet – er det veldig viktig at de rettighetene de har, enkelt og smidig kan samordnes i Norden, uavhengig av hvor den enkelte borger oppholder seg. Derfor er det veldig viktig å fortsette å bygge ned grensehindre. Samtidig er de enkelte velferdsrettighetene i Norden såpass forskjellige at jeg tror det vil være urealistisk å se for seg at alle rettigheter vil være like, og at derved alle hindringer vil være fjernet.

Jeg sa det i fjor, og jeg har lyst til å gjenta det nå: Departementene og underliggende etater bør ha som rutine å ta «grensehindertesten» på alt nytt regelverk og på alle rutiner som etableres, med sikte på at det å være nordisk borger eller en bedrift skal være så enkelt som mulig, og selvfølgelig for å forhindre at nye hindre oppstår.

Norden var på mange måter en inspirasjon for EU da Europa skulle utvikles, og som mange andre steder i Europa var språk, kultur og felles historie noe som bandt oss sammen. Den nordiske dimensjonen er fortsatt viktig i EU, og vi har f.eks. dratt særlig nytte av et nært samarbeid med EU-formannskapene når disse har vært nordiske – senest det danske formannskapet våren 2012.

Samtidig er det ulikheter og ulike utfordringer i de ulike nordiske land. For oss i Norge, som styres av en rød-grønn regjering, tas det selvfølgelig av og til andre politiske valg enn det en borgerlig regjering i Sverige gjør – som ett eksempel. Men til tross for ulikheter i politikk er det mer som forener oss enn som splitter, og det er stabilitet i det nordiske samarbeidet uavhengig av politisk farge på regjeringene i de ulike land, og det er bra.

I globaliseringens tidsalder har Norden mye å bidra med, og ambisjonene må være høye. Samtidig hardner konkurransen til. Kampen for å få omsatt de gode ideene til produkter som bidrar til større effektivitet, bedre ressursutnyttelse og lavere klimautslipp, pågår nå. Hvis Norden skal hevde seg videre i denne konkurransen, må vi satse på våre fortrinn og på kunnskapsbaserte næringer. Der er det fortsatt mye å hente på samarbeid, både industrielt og innen forskning.

Solidaritetserklæringen som ble foreslått i Stoltenberg-rapporten, som de nordiske utenriksministrene har fulgt opp, er en viktig milepæl, noe også Stortinget har understreket flere ganger. I en verden med nye sikkerhetsutfordringer og der Nordens utfordringer faktisk er ganske like, er det viktig å samarbeide. Det er en bred politisk tilslutning i de nordiske land til samarbeidet innen forsvars- og sikkerhetspolitikken. Det konkrete samarbeidet rundt trening og øving øker også, noe som vitner om praktisk nytte for Forsvaret, og det er bra.

Det er en samlet komité som står bak dette.

Jeg har også lyst til å benytte anledningen til å rose Stortingets delegasjon til Nordisk råd og ønske den ny-

valgte presidenten, representanten Nybakk, lykke til med arbeidet.

De dokumentene vi behandler her i dag, viser at det er både en aktiv regjering og en aktiv delegasjon som bidrar til å fornye og videreutvikle det nordiske samarbeidet, også på parlamentarisk nivå.

Morten Høglund (FrP) [10:08:24]: Andre talere fra Fremskrittspartiet vil diskutere det nordiske samarbeidet mer spesifikt, så jeg vil bare snakke litt om den arktiske delegasjonen, som jo var en nyvinning etter valget i 2009.

Vi merker på interessen både her på huset og ikke minst utenfor – i næringsliv, i universitetsmiljø, blant organisasjoner – en stadig større aktivitet på det området, så det har ikke vært så vanskelig å få sysselsatt delegasjonen med meningsfulle aktiviteter. For dette er jo en delegasjon som på sett og vis ikke har de samme rammebetingelser som andre delegasjoner på Stortinget i form av at man ikke har det fellesskapet internasjonalt som f.eks. Nordisk råddelegasjonen har. Dette er noe vi har drøftet litt i delegasjonen, og som vi vil se litt på fremover, hvordan vi på en enda mer meningsfull måte kan – ikke minst – styrke samarbeidet med de øvrige arktiske land, også for hele delegasjonen. Per i dag er det kun delegasjonens leder som deltar i det overnasjonale samarbeidet der.

Det er en mangel ved Stortingets parlamentariske samarbeid, kanskje spesielt relatert til det arktiske, som jeg ønsker å ta opp: vårt naboskap med Russland. Hvis vi bruker nordisk samarbeid som eksempel, har vi der mulighet for å ta opp praktiske utfordringer ved grensehinder og ved naboskapet med Sverige, Danmark, Finland og Island på en konstruktiv og grei måte. Vi kjenner hverandre over tid, og vi møtes ofte, i partigrupper og på andre måter. Den samme muligheten har vi ikke med våre russiske kolleger.

Vi ser et godt samarbeid i Barentsregionen som nå feiret 20 år, hvor våre nordlige regionalt folkevalgte over mange år har samarbeidet med sine kolleger i de nordvestlige russiske regioner. Vi ser at disse regionene i Russland har fått mindre og mindre betydning og makt, dessverre.

Våre myndigheter har et godt myndighetssamarbeid med Russland, men samarbeidet mellom Stortinget og Dumaen og Føderasjonsrådet er sporadisk. Det skjer et samarbeid, men det er ikke preget av den samme form for kontinuitet som f.eks. det nordiske. Jeg har fra ulikt russisk hold mottatt forespørsler om hvordan vi kan forbedre det. Det kunne tillegges f.eks. den arktiske delegasjonen, eller andre – eller utenriks- og forsvarskomiteen som sådan. Jeg tror det ville vært en betydelig styrkelse av vårt samarbeid med Russland om vi en til to ganger i året hadde faste møtepunkter med interesserte i Russland – i Føderasjonsrådet og Dumaen – og diskuterte praktiske utfordringer knyttet til vårt samarbeid. Og det er mange utfordringer, det er ikke til å komme forbi. Det er nok av ting å snakke om når vi møter våre svenske kolleger, for ikke å snakke om hva vi kunne finne på å snakke om hvis vi møtte russerne. Men det ville vært positivt. Det ville hatt en dempende og opplærende effekt på begge sider. Der tror jeg det er noe som Stortinget kan jobbe med.

Så vil jeg kort nevne Antarktis. Det er en økende po-

litisk bevissthet om Antarktis' betydning. Senest i dag, på BBC, var det en reportasje som gikk inn på motstridende krav mellom Chile, Argentina og Storbritannia. Jeg tror nok Antarktis er et område hvor også Norge har opplagte interesser. Vi i den arktiske delegasjonen har sagt – kanskje litt humørfyllt, men også med et snev av alvor – at vi er en bipolar delegasjon, og har, sånn sett, sett for oss at vi også har et lite øye på det området. Men det er selvfølgelig ikke med så mye alvor, for det er mindre politisk aktivitet knyttet til det.

Helt til slutt: Når vi internasjonalt også har en del utfordringer knyttet til Arktisk råd – vi skal komme tilbake til det i en interpellasjonsdebatt litt senere i dag – er ikke det fordi vi er kritiske til det som skjer i Arktisk råd. Tvert imot, vi ønsker mer aktivitet i Arktisk råd. Vi ønsker mer av det som skjer, og det er hovedbudskapet også fra Stortingets arktiske delegasjon.

Ivar Kristiansen (H) [10:13:45]: Den pågående giselasjonen får oss nødvendigvis automatisk til å trekke blikket mot denne idyllen av et sted på jordkloden hvor vi befinner oss, nord i Europa, og kan konsentrere oss om de mer hverdagslige spørsmål rundt utviklingen av et nordisk samarbeid som på alle sett og vis må kunne erklæres som veldig godt. Det er en homogen, politisk stabil og, velferdsmessig sett, utviklet region som blir brukt som det gode eksemplet i de fleste andre internasjonale fora. Det skal ikke få oss til å ta noe hvileskjær når det gjelder de videre utsiktene og behovet for å styrke det nordiske samarbeidet.

Det er en befolkningsmessig liten region, men du verden for en geografisk stormakt den utgjør. Med de utfordringene som Norden står overfor på alle sett og vis – med det gigantiske arealet man snakker om, er man tvunget til å styrke og utvikle samarbeidet innen overvåkning, kontroll, søk og redning, miljø, klimapolitikk, teknologi, skipsfart, traseer, satellittkommunikasjon, navigasjon osv. Det samme gjelder om vi skal ta ut ytterligere synergier – da må vi bli enda bedre i den utenrikspolitiske koordineringen. Vi er en stormakt økonomisk sett når det gjelder bistandspolitikk og økonomisk bistand. På dette området har vi enda mye å gå på når det gjelder å utvikle, koordinere og ta ut gjensidig gevinst, både for mottaker og avsender av bistand og assistanse.

Også når det gjelder utviklingen av utenriksstasjoner, er vi så vidt kommet i gang med koordinering og utvikling av samarbeidet. Der må vi ha djervere mål enn det vi har vært i stand til å levere hittil.

Også innenfor det forsvarspolitiske området – NATOs begrep «Smart Defence» – blir Norden gjerne brukt som det gode eksempelet. Også der er vi nødt til å koordinere kreftene – jf. mitt bilde på den store geografiske regionen vi snakker om, og alles interesse av å delta i utviklingen av dette geografisk gigantiske arealet – ikke for å erstatte Norden som sikkerhetspolitisk forsvarnettverk, men for å utnytte samarbeid og fordeler innenfor teknologi, utdanning og alle de andre områdene som berører forsvar, justis og sikkerhet.

Innenfor kommunikasjon har vi så absolutt veldig mye

å gå på. Det går for smått i utviklingen av kommunikasjonstenkning i retning øst–vest. Det er dessverre fortsatt sånn at enhver nordist, hvis han eller hun ikke skal ta kjøretøy i bruk, er mer eller mindre tvunget til å passere de respektive lands hovedsteder for å passere landegrensene. Dette er ikke godt nok hvis vi skal klare å utvikle våre djerve mål i tiden framover.

Representanten Høglund har vært inne på den arktiske parlamentariskkomiteen. Det er et sterkt behov for å utvikle det parlamentariske samarbeidet i den tid vi går i møte. Det er en nyskapning i Stortinget denne perioden – og andre får erfare hvilke mål man har nådd – men jeg har bare lyst til å si at her må vi ta mer fatt. Vi må styrke det gjensidige parlamentariske samarbeidet i Barents og i Norden, og også mellom de direkte og indirekte berørte arktiske nasjonene.

Til slutt har jeg lyst til å si at parlamentariskkomiteens leder, Høglund, har gjort et framifrå arbeid med å bringe Stortinget kraftig opp og videre frem i dette arbeidet, og det har vært til gjensidig glede for alle som har deltatt.

Geir-Ketil Hansen (SV) [10:18:53]: Som det medlemmet av den arktiske delegasjonen som kanskje har vært med kortest tid, tillater jeg meg å komme med en liten refleksjon over det jeg har hatt gleden av å få være med på i arbeidet den korte tiden.

Som en innledning: Det arktiske samarbeidet skriver seg tilbake til midten av 1990-tallet. Det var den gangen, som nå, miljø og miljøsamarbeid som sto i fokus. Etter som årene har gått, er den menneskelige dimensjonen – bosettingen i arktisk område – også blitt sentralt, og vi har fått et arktisk universitet. Det arktiske samarbeidet knyttet til miljø og beredskap har også utviklet seg i en svært positiv retning, i retning av forpliktende internasjonalt samarbeid. Det gjelder særlig beredskap etter hvert som seilingsleden i Nordøst- og Nordvestpassasjen åpnes, forpliktende samarbeid knyttet til beredskap – men det går også i retning av forpliktende samarbeid når det gjelder miljøforvaltningen i det arktiske området. Det er veldig positivt.

Den legges til grunn, det er en kunnskapsbasert, konsekvensutredet forvaltning av de arktiske områdene. Her har Norge gått foran ved at vi har vedtatt en forvaltningsplan for Barentshavet og en forvaltningsplan for Norskehavet, der sårbare områder og hensynet til miljøet legges til grunn. Når jeg understreker dette, er det fordi jeg opplever særlig den siste tids debatt om å gå inn i Lofoten og Vesterålen og starte med leteboring før man har gjort ferdig kunnskapsinnhenting, som en debatt som står sterkt i strid med den debatten og de temaene som er sentrale når vi møtes i Arktisk råd. Man følger ikke opp de nasjonale debattene når det gjelder det vi har forpliktet oss på, og det ansvaret vi har i samarbeidet i Arktisk råd. Det samme gjelder når man har diskusjoner om å bevege seg opp i polare områder – sågar helt opp mot Nordpolen – med tanke på oljevirkosomhet. Det er debatter som sentrale aktører i Norge står for, og som står i sterk kontrast til det samarbeidet og det ansvaret som Norge har i Arktisk råd.

Jeg sier at vi har et ansvar, for Norge har også sekretariatet for Arktisk råd, vi har administrasjonen i Tromsø. Så

i tillegg til at vi har gått foran med de forvaltningsplanene vi selv har behandlet og vedtatt i Stortinget, og som sikkert kan bli mal for hva de øvrige arktiske statene kan legge opp til, må vi følge det opp også når vi på hjemmebane fører en debatt om petroleumsvirksomhet i arktisk område, i arktisk region, når det gjelder å beskytte sårbare havområder og legge miljø og bærekraft til grunn.

Så vil jeg avslutningsvis også understreke det som representanten Ivar Kristiansen sa i sitt innlegg: Arktisk samarbeid kommer til å bli mer og mer sentralt i årene som kommer. Det er jeg helt overbevist om. Det er viktig at Stortinget har en parlamentarikerdelegasjon i Arktisk råd, en fast delegasjon som bør få prioritet og oppmerksomhet i Stortinget. Det er viktig, og det vil vi i SV også støtte opp om.

Helt til slutt vil jeg også, i likhet med representanten Kristiansen, berømme komiteens leder, Morten Høglund, for å ha bidratt til at det arktiske samarbeidet på en utmerket måte har kommet på dagsordenen i Stortinget.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:23:15]: Det nordiske samarbeidet er først og fremst naturlig. Ved at det er naturlig, er det også sjølsagt positivt. Og det er viktig. Det er et omfattende fellesskap som følge av felles språk, naturressursgrunnlag, næringsliv, kultur og klima.

Det nordiske samarbeidet er altså positivt, men det trenger større vitalitet. Det trenger i større grad å leve i tida. De politiske prioriteringene innafor Norden må være et godt redskap for folk flest.

De store utfordringene er knyttet til to områder, etter min vurdering, nemlig jambyrdigheten mellom folk, som blir utfordret hver dag i negativ retning, og det at vi i større grad må fokusere på å skape verdier, produsere varer. Det er gjennom produksjon, gjennom å skape, man får inntekter til å leve av. Vi er nødt til å gå over fra dagens fokusering på finansøkonomi til å fokusere på realøkonomi. Krisa innafor Den europeiske union skaper nå store utfordringer som det nesten ikke snakkes om innafor det nordiske samarbeidet, og det synes jeg er en stor, stor svakhet.

Jeg vil fokusere på tre ting: næringsliv, geopolitikk og grensehinder.

Det sies mye om grønn vekst, og det står i papirene i dag at vi må bruke nye konsepter og nye ideer. Ja, sjølsagt skal vi bygge næringspolitikken også på røtter og vinger – forankring og nyskaping. Etter min og Senterpartiets vurdering må det fokuseres mer på Nordens enorme, omfattende fornybare naturressurser på sjø og land. Når man reiser i de nordiske land – Sverige, Finland og Norge spesielt – kan en ikke unngå å se de enorme skogressursene som er der, og som i dag forvaltes dårligere og dårligere. Derfor blir det for meg som praktiker litt krevende å ta inn over seg ordene om grønn vekst – når en altså har det så til de grader utafor seg, utafor sin reiserute – uten at det gjøres noe kraftfullt med det. For det er jo helt opplagt at vi må gå inn og komplettere våre oljeraffinerier med bioraffinerier. Det trengs da en foretaksøkonomisk lønnsomhet i det, og det trengs en økonomisk stimulans gjennom finanskapital for å få til nødvendige omstillinger – et viktig arbeid som i langt større grad burde inngå i den grøn-

ne næringslivsutviklinga innafor det nordiske samarbeidet.

Det geopolitiske er utrolig vesentlig, og fra Senterpartiets side er vi svært glade for den økte vekten på samarbeid som det legges opp til med Vest-Norden. Det er svært vesentlig at vi utvikler det nordiske samarbeidet med Vest-Norden og nordover i betydelig grad, for det er i vår interesse, og det er i vårt fellesskap.

Det er også avgjørende viktig at vi har et godt forhold til Russland, og at vi har en fasthet i vår opptreden overfor EU. Det vil være min vurdering av de to supermaktene i nærheten av oss.

Når det gjelder grensehindre i Norden, er grensehindrene i all hovedsak bra for folk, det er ikke noe betydelig problem. Men krisa i Den europeiske union skaper nå større forskjeller mellom folk. Det blir knapphet på markeder, det blir knapphet på arbeidsplasser, og hver dag skjer det endringer i arbeids- og næringsliv som svekker jambyrdigheten – noe av varemerket til den nordiske kulturen og det nordiske arbeidslivet. Det er arbeidslivet som virkelig skaper kulturen. Hverdagsarbeidslivet har mye større betydning for kultur enn det som kommer fram. Her står vi overfor noen enorme utfordringer.

Jeg må si at på grensehinderområdet kan vi ikke unnlate å trekke inn den konsekvensen som ligger i at vi fortsatt lever i en tid da det skal være friest mulig bevegelse av arbeid og kapital. Det hørte til én tids mote. Dagens utfordringer krever andre løsninger. For Senterpartiet er det opplagt at friest mulig bevegelse av arbeid og kapital må endres slik at vi kan korrigere dette, slik at vi får en mer regulert bevegelse av arbeidskraft og kapital. Dette er ikke noe som kalles proteksjonisme, dette er noe som kalles klokskap i forhold til det som er utfordringene. Nasjonalstatene tar kostnaden, da må nasjonalstatene også påvirke rammebetingelsene i langt større grad.

Dagfinn Høybråten (KrF) [10:28:30]: Det er en interessant debatt representanten Lundteigen nå drar opp. Hvis nasjonalstatenes styring over den frie bevegelse av folk, tjenester og kapital skal styrkes, er det vanskelig å se hvordan det kan skje uten at man bygger opp nye og store grensehindre også mellom de nordiske land. Det tror jeg et samlet storting så mange ganger har slått fast ikke er ønskelig, at den blir svar skyldig som tar til orde for det.

Nordisk samarbeid har et enormt potensial, et mye større potensial, vil jeg hevde, enn det som er utnyttet. Vi har et fellesskap i Norden rundt det som ofte kalles den nordiske modellen: ambisiøse velferdsordninger, gode familieordninger som er kombinert med høy yrkesaktivitet, en samarbeidskultur i arbeidslivet og en bærekraftig vekstmodell. Den nordiske modellen er det all grunn til å løfte fram i en tid da veldig mange utenfor Norden ser til Norden.

Jeg synes det er flott at man i neste måned har en hel måned med markering av Norden og nordisk kultur i Washington D.C., med 700 nordiske kunstnere i aksjon i Nordic Cool. Det er en måte å tenke på som jeg tror vi bør ha mer av; å peke på hva vi har i Norden som veldig mange vil være interessert i.

Men jeg tror vi trenger å fornye både visjoner og ar-

beidsmåter, og det bør skje langs to viktige, men velkjente kriterier. For det første: fokusere og målrette arbeidet vårt inn mot det som har felles nordisk nytte. Det er mye mer enn det vi i dag samarbeider om, som kunne ha felles nordisk nytte, og der er min erfaring at hvis det blir satt på dagsordenen og jobbet systematisk med av de ansvarlige, så skjer det noe. Det var det som skjedde innenfor forsvar, hvor de nordiske forsvarssjefene bygde en relasjon seg i mellom og pragmatisk og praktisk gikk løs på oppgaven: å se hvor den felles nordiske nytten ligger. Vi ser hvilken dynamikk som har kommet ut av det. Det samme har skjedd på helseområdet tidligere, og jeg er helt sikker på at hvis man på sine respektive felt går løs på det praktiske på den måten og ser på felles nordisk nytte, er potensialet mye, mye større enn det vi tar ut i dag.

For det andre: nordboernes rettigheter, dvs. frihet fra plunder og heft når man beveger seg over landegrensene i Norden. Dette er et Sisufos-arbeid kalt grensehindringsarbeidet. Det må gjøres hver dag. Det kan ikke gjøres med skippertak, det kan ikke gjøres med komiteer og kommisjoner, men det må gjøres hver dag, og det må gjøres i departementene og i ministeriene i de enkelte land. Jeg vil trekke oppmerksomheten mot et verktøy som jeg tror er undervurdert i dette arbeidet, og det er de plikter som påhviler ethvert forvaltningsorgan med hensyn til å forberede saker ved å vurdere konsekvensene av de forslagene man fremmer – utredningsinstruksen. Direktoratet for forvaltning og IKT meldte i en rapport i mai i fjor at utredningsinstruksen slik den er, ikke etterleves godt nok av departementene. Den stiller krav til at man skal gjøre miljømessige, næringslivsmessige, distriktsmessige, helsemessige, likestillingsmessige og menneskerettslige vurderinger av alle forslag som legges fram til vedtak i departementene og i politiske organer, i regjeringen og til slutt i Stortinget. Jeg vil utfordre statsråden til å svare på om det ikke er grunn til å se på om denne grensehindringstesten som saksordføreren prisverdig foreslo, kunne skrives inn med langt større styrke enn de få spor av den som finnes i dagens utredningsinstruks. Det står at man skal se på rettslige konsekvenser osv., men det er veldig store muligheter for å sette grensehindringer på dagsordenen i det praktiske, hverdagslige arbeidet, og den testen må tas og bestås der.

Statsråd Rigmor Aasrud [10:33:46]: På en dag med en krevende situasjon i Algerie skal vi debattere et årelangt samarbeid med våre nordiske naboland, et samarbeid som har vært og vil være viktig for utviklingen av vår region.

Norge har nettopp avsluttet et aktivt formannskapsår i Nordisk ministerråd. Vi har i denne perioden fått økt fokus på den nordiske velferdsstaten og de utfordringer vi sammen står overfor i Norden. Vi ønsker velkommen at Norge under sitt formannskap i Nordisk råd i 2013 viderefører dette fokuset.

Det norske formannskapet har i tillegg til velferdsstaten i et nordisk perspektiv også prioritert miljø og klima og nordisk samhörighet. Under vårt formannskap har vi løftet helse- og velferdsrelaterte problemstillinger, og vi har fått

fornytt oppmerksomhet rundt arbeidet med grensehindre i alle de nordiske landene.

Da de nordiske statsministre var samlet i Lofoten på sitt sommermøte, ble de enige om et tettere samarbeid på helseområdet. De nordiske helseministre arbeider nå konkret med prosjekter som vil komme nordiske innbyggere til nytte, og ha stor nordisk relevans.

Det har vært konferanser om ulike aspekter ved ungdomsledighet og frafall fra arbeid og utdanning. Dette har bidratt til erfaringsutveksling og utvikling av nye initiativ.

Arbeidet med grensehindre har stått sentralt i formannskapsåret. I stortingsmeldingen beskriver vi status for de forslag som framkom i debatten i Stortinget i april i fjor. Ekspertarbeidsgruppen på arbeids- og sosialområdet som la fram sin rapport i fjor, har bidratt betydelig for å finne løsninger på de konkrete grensehindrene.

Det norske formannskapet nedsatte en arbeidsgruppe som skal utarbeide en handlingsplan for det framtidige arbeidet med grensehindre. Arbeidsgruppen vil også se på organiseringen, som f.eks. Grensehinderforum. Forumets mandat utløper som kjent i år. Planen er at et ministerrådsforslag skal legges fram under sesjonen som skal være her i Oslo i oktober.

Løsningen på grensehindre er viktig ikke bare for å sikre nordiske borgers rettigheter, men også for å gi gode rammebetingelser for næringslivet. Fra norsk side vil vi støtte opp om og prioritere dette arbeidet i året som kommer.

Under fjorårets temadebatt om grensehindre la Stortinget fram åtte forslag som det er redegjort for i Meld. St. 34. Det jobbes kontinuerlig med oppfølgingen av disse.

Grensetjenesten på Morokulien har i mer enn ti år jobbet med å gi informasjon til dem som krysser grensen. Tiårsjubileet ble feiret sammen med alle grensehinderaktører i de nordiske landene. Aktørene gjør en viktig jobb på lokalplan og møter borgerne der utfordringene oppstår.

Også den nordiske faglige samorganisasjonen har satt nordiske arbeidstakerorganisasjoners rettigheter på dagsordenen. Et 40-årig samarbeid ble markert i Ålesund i september. I det nordiske samarbeidet arbeider vi for et bærekraftig og anstendig arbeidsliv. Det er ikke minst viktig i økonomisk utfordrende tider.

Det har vært stor aktivitet også på språk- og kulturområdet i 2012. I 2013 vil Nordisk råd for første gang dele ut en barne- og ungdomslitteraturpris. Økt fokus på nordiske barn – og ungdom – når det gjelder språk og kultur, er viktig for det framtidige nordiske samarbeidet og har en verdi i seg selv.

Nordisk ministerråd deltok aktivt på Rio+20-konferansen i juni 2012 og arrangerte bl.a. en ministerdialog om miljømerking, seminarer om bærekraftig matproduksjon og om likestilling og bærekraftighet. Arrangementene er gode eksempler på hvordan de nordiske landene kan bidra med sine erfaringer internasjonalt og samtidig styrke den felles nordiske merkevaren om en økonomisk, sosialt og miljømessig bærekraftig region.

Arbeidet med nye retningslinjer for samarbeidet med Nordvest-Russland og de baltiske landene ble påbegynt under vårt formannskap. De nordiske representasjonskon-

torene i de baltiske landene vil inngå i denne vurderingen. Målet er å legge fram et ministerrådsforslag på sesjonen i oktober.

Vi kommer til å jobbe mye neste år med et prioritiseringsbudsjett og tilpasse Nordisk ministerråds budsjett til de forutsetningene som er lagt i de enkelte landene. Det kommer til å være et krevende arbeid, som jeg vil invitere Nordisk råds delegasjon her i Norge til å bidra aktivt inn i.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [10:39:04]: Det har jo i den senere tid vært relativ konsensus her i Stortinget om hva som skal være den norske politikken i forhold til det nordiske samarbeidet. Derfor unnlot jeg ikke å legge merke til at statsråden lyttet nøye under representanten Lundteigens innlegg. Lundteigen er jo en viktig aktør i det rød-grønne samarbeidet og en viktig samarbeidspartner for statsråden i utviklingen av den nordiske politikken. Representanten Lundteigen ønsker å styrke det nordiske samarbeidet med fokus på nasjonalstaten, med økt regulering av bevegelse av arbeid og kapital mellom de nordiske land.

Ser statsråden – i likhet med Lundteigen – på det tette samarbeidet, utvekslingen av arbeidskraft, turisme, handel, studenter og kapital som en trussel mot både det nordiske samarbeidet og nasjonalstaten?

Statsråd Rigmor Aasrud [10:40:08]: Jeg tror det nordiske samarbeidet har bidratt til at vi har utviklet vår region på en svært god måte. Det at vi gjennom årtier har evnet å utveksle arbeidskraft når de forskjellige landene har hatt behov for det, har vært et gode.

Så er det, som på alle områder, slik at man må være oppmerksom på eventuelle negative konsekvenser av et sånt samarbeid. Men ut fra den situasjonen vi har i Norden i dag, opplever ikke jeg at vi har behov for å bygge nye hindre mellom våre nordiske land.

Per-Kristian Foss (H) [10:40:56]: La meg først starte med å takke statsråden for at hennes innlegg og hennes siste svar ikke bærer noen grad av inspirasjon fra representanten Lundteigens innlegg. Det er betryggende.

Jeg hadde egentlig et annet hovedspørsmål. Etter statsrådens nå ett år lange erfaring med å sitte som nordisk samarbeidsminister – det heter jo forkortet MR-SAM, for samarbeid: Hvor samordnende og hvor besluttende er egentlig Ministerrådet? Det har vært reist spørsmål tidligere om man ikke burde være litt mer besluttende når det gjelder embetsverk, om man ikke burde få mer politikk opp når statsrådene møtes, og om man ikke burde gripe fatt i saker litt tidligere enn embetsverkets eventuelle enighet. Det kan løse et hovedproblem, nemlig at det tar forferdelig lang tid med saker i Nordisk råd. Jeg har sittet i rådet nå i to perioder – med visse avbrudd – og inntrykket er at det går bra, men det går veldig, veldig sakte.

Statsråd Rigmor Aasrud [10:42:02]: Jeg deler på mange måter representanten Foss' utålmodighet etter å

klare å få saker gjennom det nordiske samarbeidet på en raskere måte. Så er det krevende – det skal vi ikke legge skjul på – for mange saker skal sjekkes ut mellom fem lands regjeringer, og det er også utfordrende å få på plass nok møter der vi skal kvittere ut sakene.

Jeg har i mitt lederskap i Nordisk ministerråd vært opp-tatt av at vi skal løfte flere saker opp til politisk behandling. Det har vi til dels klart å gjøre. Vi har jobbet mye med budsjettet. Men det er krevende å møte alle de utfordringene som ligger i å finne praktiske måter for bl.a. å kvittere ut de rekommendasjonene som kommer fra rådsbehandlingen, i vårt løpende arbeid.

Men jeg er enig med representanten Foss i at det må være et mål at vi skal klare å løfte enda flere saker opp og ha en politisk debatt omkring dem, også i Ministerrådet.

Per-Kristian Foss (H) [10:43:04]: Jeg takker for svaret og vil gjerne si at det tror jeg statsråden har ganske bred politisk støtte for, i hvert fall i det norske parlamentet.

Men det er vel ikke til å legge skjul på at det eksisterer en litt varierende politisk entusiasme for det nordiske samarbeidet mellom nasjonalstatene. Nå går man inn i en periode hvor man er pålagt – eller iallfall har man pålagt seg selv – et visst budsjettkutt. Det innebærer at man må se inn i andre ministeres arbeidsområder, og det er da jeg stiller spørsmålet: Hvor samordnende er egentlig MR-SAM? Har man vilje til å gripe inn på områder og si at skal man kutte en del av et budsjett, må man kanskje gjøre det på områder som teller – ikke bare kutte med såkalte osthøvelkutt, som jo innebærer null politisk prioritering, men at områder som er prioritert, kan bli like hardt rammet som andre områder? Altså: Hvor samordnende og hvor overordnet er MR-SAM i forhold til andre ministre?

Statsråd Rigmor Aasrud [10:44:06]: På budsjettområdet mener jeg at samordningsrollen er ganske tydelig. Jeg deler representanten Foss' intensjon om at når man skal gjennomføre budsjettkutt i Nordisk ministerråd, bør man evne å si hvilke arbeidsoppgaver man ikke skal gjennomføre. Jeg er lite tilhenger av at man gjennomfører bare «osthøvelkutt».

Det kan være fornuftig at man i noen sammenhenger også ser på om man kan redusere f.eks. administrative utgifter, og da kan osthøvelkutt være det aktuelle. Men i en situasjon der vi skal ta ned vårt budsjett i størrelsesorden 100 mill. kr over noen år, vil det være nødvendig at vi klarer å komme fram til enighet om arbeidsoppgaver vi skal slutte å gjøre, institusjoner vi ikke skal drive lenger – hvis vi skal gjennomføre et så stort kutt på en måte som ikke hemmer det som er intensjonen med det nordiske samarbeidet: å drive institusjoner og samarbeid som er av relevans for oss.

Torgeir Trældal (FrP) [10:45:15]: I Nordisk råd har vi jobbet nå en stund med tiltak for å styrke nordisk transportsamarbeid på tvers av landegrensene. Selv er jeg saksordfører, og jeg har vært saksordfører sammen med Torstein Rudihagen, som også er fra Norge, og vi har bl.a. vært og besøkt ministeren i Danmark

og har ønske om å oppsøke og treffe flere av ministrene.

Vi har også spurt den norske samferdselsministeren om å få et møte for å diskutere disse sakene som vi diskuterer med hennes nordiske ministerkolleger. Så vidt jeg har registrert, har vi ennå ikke engang fått svar på om vi får lov til å møte ministeren, og det begynner å bli godt over et halvt år siden – det var lenge før sommeren – vi spurte om det. Vi har ikke registrert å ha fått noe svar, og vi har ikke fått til noe møte. Da vil jeg spørre den nordiske samarbeidsministeren, som er fra Norge, og som skal gjøre dette: Er hun fornøyd med at regjeringen ignorerer Nordisk råds arbeid på denne måten, og vil hun som samarbeidsminister ta det opp med regjeringen og sørge for at man har respekt for Nordisk råd i Norge også?

Statsråd Rigmor Aasrud [10:46:22]: Det er vanskelig for meg å kunne kommentere bakgrunnen for at man ikke har klart å få på plass et møte, men når det tas opp her i Stortinget, skal jeg selvsagt ta det opp med min kollega, samferdselsministeren, og minne om at det etterlyses et møte mellom Nordisk råds delegasjon og samferdselsministeren.

Så vil jeg si at vi har mye godt samarbeid på det nordiske planet også når det gjelder samferdsel. Et veldig synlig eksempel er det vi fikk til knyttet til Svinesundsbrua, men representanter i Nordisk råds delegasjon og i Stortinget har tidligere også tatt opp utviklingen – som er krevende – knyttet til Ofofbanen. Der er det gode dialoger nå mellom samferdselsmyndighetene i Sverige og Norge, og også på andre områder er det et godt samarbeid mellom de nordiske landenes samferdselsministerier. Det er også viktig, tror jeg, at man trekker inn andre deler av vår region i et samferdselsperspektiv. Særlig gjelder det nordområdene.

Torgeir Trældal (FrP) [10:47:24]: Når nå Ofofbanen nevnes, passer det godt å stille samarbeidsministeren et nytt spørsmål. Vi ser at den svenske regjeringen faktisk har bevilget penger til å legge sporene på svensk side. Man ønsker det, og man er ganske proaktiv overfor Norge for å prøve å få dette til. Det står og faller med Norge i dette systemet.

I avisen i dag kunne man lese at Samferdselsdepartementet har sagt at det ikke skal komme inn i Nasjonal transportplan nå. Så ser man også i avisen i dag at i Narvik har LKAB skrinlagt et prosjekt på foreløpig 2 mrd. kr til utbygging på grunn av at Norge ikke får gjort sin del. Vi ser også at det samme skjer i Sverige, at man er på vei til å skrinlegge prosjekter der oppe, noe som betyr enormt mye for regionene og grensehindre.

Så mitt spørsmål til samarbeidsministeren er: Kan hun garantere, nå når hun prater så positivt om Ofofbanen, at hun går inn og sørger for at Norge ikke blir det største grensehinderet i Norden noen gang?

Statsråd Rigmor Aasrud [10:48:25]: Representanten Trældal er kjent med at regjeringen for tiden jobber med en ny Nasjonal transportplan, og der vil vi selvsagt vurdere alle gode forslag og alle prosjekter som vil ha god

nytte. Det er et arbeid som pågår i regjeringen nå. Vi vil legge fram en sak for Stortinget der man får god anledning til å diskutere de enkeltprioriteringene som må gjøres innenfor samferdselssektoren. Jeg skal selvsagt følge med på de nordiske sakene. Det er flere transportkorridorer som også har grensekryssende utfordringer i seg, og det vil også være noe av det vi ser på i arbeidet med Nasjonal transportplan.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Neste taler er representanten Tore Nordtun, som er ordfører for sak nr. 1.

Tore Nordtun (A) [10:49:23] (ordfører for sak nr. 1): Det er som presidenten sier: Jeg er ordfører for sak nr. 1, om det parlamentariske samarbeidet innen Arktis, og det er gledelig nå å kunne legge denne rapporten fram. Den er ikke stor i antall ark, men den er god i innhold. Det viser også den aktiviteten som har vært innen dette samarbeidet, og fra Stortingets side har vår delegasjon gjort dette arbeidet på en utmerket måte, med delegasjonens leder i spissen. Det er deltatt aktivt på mange områder.

Man kan konstatere at det innenfor dette viktige samarbeidet i dag er åtte faste medlemmer, og at det siden opprettelsen av Arktisk råd i 1996 har vært seks faste observatører. Det er i dag tolv søknader om observatørstatus. Dette sier ganske mye om interessen og aktiviteten her, og om hvilken betydning dette området vil få i framtiden, ikke bare for Norge, men for alle som har interesser i, og som ser utviklingen i området. Her er det en stor utvikling. Vi har mange nye utfordringer foran oss, men vi har også usedvanlig mange nye muligheter, og det er disse mulighetene vi må gripe.

Vi har også spørsmål som vi fortløpende må drøfte og bakke regjeringen godt opp på, og det er innenfor miljø, overvåking, kontroll av skipsfart, forskning, utdanning, turisme, sikkerhet og ikke minst redning. Alt dette er komplekse og store saker som har stor betydning for oss i framtiden, og det er viktig å få til et godt samarbeid og inngå avtaler med landene som blir berørt. Det er viktig at vi setter et fotavtrykk og fokuserer på at det egentlig er internasjonale bestemmelser som gjelder, bl.a. innenfor havretten. Det er gledelig at regjeringen heldigvis nå har fått på plass den nye delelinjen, og det er blitt ryddet mye opp.

Hvis vi ser framover, er Arktisk råd nå betydelig styrket med etableringen av det permanente sekretariatet, som legges til Tromsø. Spørsmålet om nye permanente observatører i Arktisk råd vil bli avklart om ikke så lang tid, og det er også viktig. Det må også nevnes at de arktiske landene vil undertegne en avtale om oljevernberedskap. Det er maktpåliggende å få dette på plass og få en oljevernberedskap som er god nok, og som kan møte utfordringer innenfor nye aktivitetsformer, særlig på miljøsidene. Vi må få dette bedre i stand slik at vi kan møte utfordringene, og det ligger alt til rette for. Det permanente samarbeidet i Arktis bidrar til å styrke og støtte opp om det arbeidet Stortinget gjør, og det arbeidet regjeringen gjør, for å få spilleregler og kjøregregler i et område som er viktig i framtiden, og som miljømessig må håndteres på en skik-

kelig måte, slik at vi skal kunne se våre etterkommere i øynene.

Til slutt vil jeg nevne at de avtalene som er blitt gjort innen fiskerisektoren, bl.a. med Russland, har hatt kolossalt stor betydning for hele ressursbasen og oppvekstmiljøet for fisk i de store pelagiske områdene. Dette har gjort at vi har fått en ny ressurs som har tiden foran seg, som gjør at vi kan fiske på en skikkelig og god måte, og at vi har et kontrollapparat som ivaretar dette i tiden framover. Disse avtalene er eksempler til etterfølgelse og vitner om at mer samarbeid og flere avtaler må til – vi må snakke mer sammen.

Til slutt er det viktig å si at spenningen ikke må økes i dette området. Spenningen i området må tas ned, og det er viktig at vi på alle felt kjører en samarbeidslinje og en avtalelinje, slik at det blir et område der man samarbeider i fordragelighet og til gode for alle parter.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [10:54:31]: Som medlem av Stortingets delegasjon til Nordisk Råd i mange år vil jeg hevde at det nordiske samarbeidet i de senere år har opplevd en ny vår. Det har skjedd ved at flere og flere av parlamentarikerne i de nordiske landene har sett viktigheten av å samarbeide tettere med nabolandene. Samtidig har nok dette kommet fordi mange så at samarbeidet hadde utviklet seg i feil retning, det hadde blitt lite dynamisk, og ikke minst manglet det forankring hos de nordiske borgere. I tillegg er det ikke til å unnså at integrasjonen mellom de nordiske land har blitt tettere og tettere, og svært mange problemstillinger som angår mange innbyggere, har blitt aktualisert.

I Norge har vi i de senere år opplevd at svært mange svensker har kommet hit for å arbeide, samtidig som de har ønsket å beholde tilknytningen til hjemlandet. Da oppstår mange problemer. Mange nordmenn har flyttet til Sverige for å kunne leve billigere, og tusenvis av nordmenn reiser daglig til Sverige for å handle billig for å sikre seg en bedre økonomi. Øresund-regionen er blitt en av de mest dynamiske regioner i Europa med en enorm utveksling av mennesker, kunnskap og handel. Sydsvensker ser på København som sin hovedstad. Denne regionen viser hvor viktig det er å ha et moderne samferdselssystem på plass mellom de nordiske land. Her er det ikke til å unnså at vi i Norge har en betydelig vei å gå med hensyn til våre samferdselslinjer mot Sverige.

Jeg vil trekke frem det viktige arbeidet som Grensetjenesten gjør i å hjelpe arbeidssøkende og andre som støter på utfordringer. Samtidig er Grensetjenesten et viktig ledd i å få identifisert grensehindre. Grensetjenesten bør styrkes ved å få på plass flere medarbeidere, slik at den kan gi bedre service til innbyggerne. Grensehinderarbeidet er et av de viktigste arbeidsområdene i det nordiske samarbeidet fordi det berører vanlige borgeres dagligliv. Arbeidet bør styrkes, og jeg stiller meg positiv til arbeidet med å få på plass en egen ombudsmann. Det bør også vurderes om det bør opprettes et eget kontor hvor borgere kan henvende seg.

2013 blir et viktig år når Norge leder Nordisk Råd med president og visepresident, ikke minst fordi vi snart også

får på plass en norsk generalsekretær i Nordisk ministerråd. Dette forplikter. Tiden bør brukes godt, og vi må sette viktige saker på dagsordenen i det parlamentariske samarbeidet. Av disse bør følgende saker være opplagte:

- Det bør være en nordisk ledelse når det gjelder utviklingen i nordområdene.
- Vi bør fortsette å arbeide med fjerning av et betydelig antall grensehindre, og her må Norge gå foran.
- Vi må satse på økt innovasjonskraft og nyetablering av mindre bedrifter i fremtidsrettede næringer, slik at Norden blir en av verdens ledende innovative regioner.
- Vi må kjempe mot frafallet innenfor videregående utdanning – dette er en av de viktigste kampene vi kan føre – og mot ungdomsarbeidsløshet, slik at vi unngår å få en tapt generasjon, slik vi nå ser i Sør-Europa.

Dersom vi lykkes med å legge til rette for dette i det kommende året, har vi lyktes i det arbeidet vi kan bidra med, fra norsk side.

Per-Kristian Foss (H) [10:59:13]: I sitt innlegg sa Per Olaf Lundteigen at det nordiske samarbeidet fungerer godt fordi det er et naturlig samarbeid. Det kan så være – geografisk – og i motsetning til Lundteigen mener jeg faktisk at velferdsstaten i de nordiske land er ganske lik og tåler enhver sammenligning med den i europeiske land. Men det innebærer også at man må erkjenne at de politiske prioriteringene i de andre nordiske land kan være annerledes enn de man selv har. Lundteigen sa han var lite fornøyd med at debattene i Nordisk råd i liten grad dreide seg om EUs økonomiske problemer. Det er helt riktig, de løser man andre steder. Derfor er dette i liten grad et debatttema som skiller eller forener i Nordisk råd. Det kan vel også tenkes at noen land har synspunkter på skogforvaltningen i Sverige, i Norge og i Finland som ikke harmonerer med Lundteigens, men en del av prisen man må betale for et samarbeid over grensene, er at ikke alle er enig med en. Jeg registrerer også at det er liten inspirasjon å hente i Lundteigens innlegg når det gjelder hva regjeringen mener om nordisk samarbeid eller om det europeiske samarbeidet.

Til det nordiske samarbeid, slik det for tiden foregår: Det har skjedd en viss vitalisering av samarbeidet ved at sikkerhets-, forsvars- og utenriksspørsmål i større grad er blitt brakt inn i nordisk samarbeid. Til tross for at man ikke har et ministerrådssamarbeid på disse områdene, fører Nordisk råd allikevel stadig vekk disse temaene opp til debatt. Det gjør debatten på mange måter mer vital og mer interessant.

Jeg vil si at vi fra Høyres side ser positivt på at det praktiske og pragmatiske samarbeidet på forsvarsområdet har utviklet seg veldig sterkt – og fortsatt er det et behov for å gå videre. Dette vil jeg gi den tidligere forsvarsminister all honnør for. Mitt inntrykk er at dette samarbeidet går godt fordi det springer ut fra felles behov i de ulike land, og at det skjer på en måte som mer styrker enn svekker vår NATO-tilknytning. Hvis jeg skal være litt dristig, vil jeg si at sjelden har vel alle de nordiske land stått nærmere NATO enn etter at det prak-

tiske samarbeidet innenfor NORDEFCO har fått utvikle seg.

Også på utenriksområdet skjer det en viss grad av nordifisering. Jeg ser nå at man har gått til «det dristige skritt» å opprette felles ambassader og planlegge nye slike. Jeg tror ikke det gjør noe om dette arbeidet får en større fart – det er mulig at budsjettkutt kan fremprovosere det – jeg tror de gode erfaringene kan tyde på at det er en fornuftig vei å gå.

Så til grensehindre, som jeg mener fortsatt er et problem i nordisk sammenheng. I motsetning til hva det i tidligere innlegg har blitt pekt på, tror jeg det er ganske bred enighet om at det er en del grensehindre som fortsatt krever oppmerksomhet. Det ble i den samme debatten i Stortinget i fjor tatt opp forslag om enklere regler for fortolling av maskiner, noe som vil gjøre det praktisk mulig å samarbeide over grensene i Norden. Arbeidet med å finne felles regler registrerer jeg – ut fra stortingsmeldingen – tar tid. Det er overlatt til avgiftsmyndighetene. Det er iallfall min erfaring at det tar veldig lang tid. Her er den nordiske drivkraften liten.

Når det gjelder harmonisering av studiestøtten, erkjenner man at det er ulik oppfatning av eksisterende avtaler. Dette er interessant, fordi det står at den norske statsråd vil ta initiativ til en avklaring. Det er jeg glad for, men jeg vil også si at det er nødvendig at det spørsmålets avklaring blir forelagt Stortinget. Jeg tror det er ganske bred oppslutning om at på studieområdet skal Norden være et felles marked. Jeg tror det styrker alle nordiske land at vi får muligheten til å bevege oss over grensene også i studietiden, og at studiestøtten legger til rette for det.

Dette er et eksempel på at forslaget om en nordisk ombudsmannsordning for å fortolke hvilke juridiske rettigheter etter nordiske konvensjoner og avtaler borgere har, er meget interessant. Jeg håper at statsråden vil være en pådriver for at det ikke tar altfor lang tid før dette får sin avklaring. Jeg tror ikke man behøver å se etter en direkte kopi av eksisterende ombudsmannsordninger i f.eks. Norge, men man kan finne en ordning som tilfredsstiller borgerne behov, f.eks. noe å la en sivilombudsmannsordning på nordisk basis.

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:04:29]: Med det alvorlige i Algerie som bakteppe ønsker jeg å begynne med noen ord om situasjonen der – før jeg går inn på det temaet som er på dagsordenen i dag.

Jeg vil først si at jeg siden tidlig i går morges – gjennom hele dagen i går og i dag – har holdt nær kontakt med lederen av Stortingets utenriks- og forsvarskomite. Stortingets organer vil på egnet måte bli holdt grundig informert. Jeg vil også si at situasjonen fortsatt er både meget alvorlig og uavklart. Vi gjør alt som står i vår makt for å legge til rette for en raskest mulig og best mulig løsning, i nær kontakt med arbeidsgiveren til dem som fortsatt er gisler, altså Statoil, som jeg for øvrig vil si gjør en meget god jobb i denne situasjonen. Vi har sendt et utrykningsteam – som

nå etablerer seg i Algerie – for å styrke vårt diplomatiske nærvær. Vi har en døgnkontinuerlig krisestab som trekker på alle relevante departementer, tjenester og etater for å tilrettelegge på denne måten. Vi er i nær kontakt med algeriske myndigheter, og vi er i nær kontakt med de andre landene som har gisler i Algerie, med det klare budskap at alt som gjøres og vil bli gjort, må gjøres med det for øye å hindre at noen av gislene blir skadet eller drept. Vi kommer tilbake til dette på egnet måte.

Så til dagens tema. Som det har vært sagt av mange som har hatt ordet, er det lange linjer i det gode, nordiske samarbeidet. Det som er nytt i årets melding, er for det første den økte vekten man har lagt på det nordiske samarbeidet som en del av europapolitikken, mot bakteppet av et Europa i krise – betydningen av å understreke de erfaringer de nordiske landene sammen har trukket fra samfunnsmodellen i hvert enkelt land, og fra samarbeidet på tvers av landene gjennom mange tiår. Man har lagt vekt på nærhet, på tillit, på små forskjeller, på likestilling, på en moderne velferdsstat og på trepartssamarbeidet i arbeidslivet.

Det andre som er forskjellig fra tidligere, er at vi fra regjeringens side nå går igjennom status for de åtte forslagene som har kommet, om å redusere grensehindre. Det er særlig vekt på tilpasning for arbeidstakere fra andre nordiske land som står sentralt her. Det er helt klart i vår felles interesse – færre grensehindre er i alles interesse.

Jeg har samtidig lyst til å minne om at mye av dette arbeidet også foregår mellom de samme fem land i andre organer. Samtlige nordiske land er med i EØS, f.eks., og veldig mye av dette arbeidet hører hjemme der. Det er altså ikke bare i det formelt sett nordiske samarbeidet de nordiske land samarbeider om å redusere ulike typer grensehindre, men det er en viktig nordisk dimensjon i det. Den skal vi styrke og ta videre.

Så vil også jeg si at det har vært en svært positiv utvikling innenfor det utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitiske samarbeidet i Norden. Jeg tror det er viktig å understreke – som bl.a. representanten Foss nettopp var inne på – at det har blitt så bra som det har blitt fordi det har blitt til på en pragmatisk måte. Det er ikke blitt til fordi noen satte seg ned og vedtok at det skulle bli slik – det har grodd fram på den plattformen som det nære og gode samarbeidet i utgangspunktet hadde skapt. I tillegg kommer det forhold at de tradisjonelle hindrene mot nordisk forsvarspolitisk samarbeid som lå i ulikt sikkerhetspolitisk utsyn og ulik alliansetilknytning, har blitt bygget ned. Vi har altså hatt økende vilje og færre begrensninger. Det rommet har blitt fylt, særlig siden andre halvdel av forrige tiår.

Dette begynte først som et særlig norsk-svensk samarbeid og ble raskt et norsk-svensk-finsk samarbeid. Det gleder meg å kunne si at dette nå er noe som i veldig stor grad foregår mellom alle nordiske land, og som i større og større grad er på vei inn i det nordiske samarbeidet, mer tradisjonelt definert. Det er også sterke føringer over til det nordisk-baltiske samarbeidet. Det dreier seg om et omfattende samarbeid om materiellutvikling og anskaffelser, et omfattende samarbeid om militære øvelser og et økende samarbeid om praktisk tilrettelegging for felles deltakelse i operasjoner. Det er veldig bra.

Det utenrikspolitiske samarbeidet er styrket. Allerede har det vært nevnt arbeidet med samlokalisering av ambassader og ambassadekontor – så langt i Yangon, Islamabad, Hanoi og Dhaka, men flere vil komme. Det er stor interesse for å se etter mulighetene der.

Det er en økende interesse utenfor Norden for dette nordiske samarbeidet. I tillegg til det nordisk-baltiske ser vi også nå konturene av en økt dialog mot en annen regional gruppering, nemlig Visegrad-landene: Polen, Tsjekia, Slovakia og Ungarn. Det kommer i nær framtid også til å bli et felles utenriksministermøte mellom de nordisk-baltisk-Visegrad-landene, ikke fordi dette skal bli en ny organisasjon, men fordi man ønsker å lære av de nordiske erfaringene.

Jeg ønsker å uttrykke stor tilfredshet med det sterke engasjementet som er vist fra parlamentarikernes side. Jeg vil takke for godt samarbeid så langt, og jeg ser fram til fortsettelsen. Jeg vil understreke det gode arbeidet som er gjort både generelt og ikke minst innenfor arktisk område av representanten Høglund. Jeg vil si at her er vi definitivt på begynnelsen av noe vi kan kalle «en ny vår» i det nordiske samarbeidet, men den blir mest vellykket hvis vi forstår at det er den pragmatiske tilnærmingen – å gjøre mer der det er mer behov – som fører fram.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Høglund (FrP) [11:11:29]: Det praktiske samarbeidet i Norden er en selvfølge, og ambassader kan få dette opp å gå. Det politiske samarbeidet er gjerne mer krevende – kanskje det å stå sammen i omverdenen. Tidligere utenriksminister Gahr Støre hadde en tanke om en felles nordisk søknad til f.eks. G20. Vi har et samarbeid knyttet til medlemskap i Sikkerhetsrådet, altså at vi støtter hverandres kandidatur. Nå har ikke de nordiske kandidatene vært like suksessrike i den senere tid.

Ser utenriksministeren at det er et potensial der, eller stopper det når vi når den type storpolitikk – delvis på grunn av at noen er medlem av EU, eller fordi vi har definerte ulike interesser?

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:12:26]: Jeg takker representanten Høglund for et viktig og godt spørsmål.

Jeg mener definitivt at vi ikke skal sette noen grenser for hva vi kan prøve å få til. Jeg opplever nå det nordiske utenrikspolitiske samarbeidet, den nære kontakten mellom utenriksministre og utenriksdepartementer, som en forsterkning av det arbeidet noen av oss gjør i EU, noen i NATO og alle i FN. Vi samordner oss for å innta felles standpunkter. Det har vi gjort før også, men det er stadig mer. Det er stadig tydeligere for meg at dette samarbeidet ikke er et alternativ til disse andre organisasjonene vi er med i, men en fordypning og en forsterkning av det samarbeidet. Jeg ønsker at vi også i framtiden ser etter nye muligheter til å utnytte det på.

Jeg vil også gjerne opplyse om at vi nå under finsk ledelse har en grundig gjennomgang av hva som skjedde da Finland, og heller ikke Sverige, ble valgt til Mennes-

kerettighetsrådet, for å se på om det er noe vi kan gjøre med det nordiske samarbeidet når det gjelder å promotere hverandres kandidaturer.

Ivar Kristiansen (H) [11:13:39]: Noen hevder – med en viss frykt som bakteppe – at næringsutviklingen i arktiske strøk vil inntreffe i god tid før politikktutviklingen er på plass, at trafikkregler og kjøreregler for de mange krevende miljø-, klima- og redningstiltakene er på plass. Det vises til at Arktisk råd har vedtatt et viktig politikk-dokument under samarbeid for utvikling av en søk- og redningstjeneste i Arktis.

Mitt spørsmål til utenriksministeren blir: Er det grunn til å nære den frykt at en massiv næringsaktivitet er på plass i arktiske strøk før vi har en robust søk- og redningstjeneste på plass?

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:14:44]: Jeg mener vi skal gripe de mulighetene som nå er der for økt næringsutvikling og nye arbeidsplasser både innenfor fiske, olje og gass, transportsektoren og mineralutvinning, begjærlig. Dette er veldig gode nyheter for våre egne nordområder og for de andre landene som inngår i det arktiske samarbeidet, i det nordiske samarbeidet i nord og i Barentssamarbeidet. Det skal vi ikke frykte, men glede oss over.

Det er også en sterk understreking av hvorfor det er viktig nettopp å ha et tettere samarbeid om konkrete spørsmål, som f.eks. søk og redning, oljevernberedskap og klare kjøreregler for grenseflaten mellom f.eks. utvinning av fisk og marine ressurser versus olje og gass. Men det er noe som er positivt og gledelig, og som gjør at dette forblir regjeringens viktigste strategiske satsingsområde også i årene som kommer.

Ivar Kristiansen (H) [11:15:47]: Jeg takker for svaret. Jeg vil henlede oppmerksomheten på Stoltenberg-rapporten, som ble lansert i 2009. Jeg skal ikke orientere utenriksministeren om en rapport som han kjenner langt bedre enn undertegnede. Her ble det påpekt i klare ordelag at det nødvendigvis var behov for nordisk samarbeid innenfor en så gigantisk og svær region, hvor særlig teknologiutfordringene kom til å bli krevende, ikke minst økonomisk, og at landene hver især ikke ville være i stand til å påta seg de utfordringene som teknologien krever.

Mitt spørsmål til utenriksministeren går på om han synes utviklingen og oppfølgingen av Stoltenbergs rapport og doktriner skjer raskt nok.

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:16:49]: Jeg er svært glad for at vi sammen med våre naboer har levert på de aller fleste av de punktene som lå både i Stoltenberg-rapporten og i andre rapporter og forslag som faktisk kom før Stoltenberg-rapporten, bl.a. mellom de nordiske forsvarsdepartementene og forsvarssjefene i denne sammenheng. Vi var opptatt av å få til en bedre deling av luftbildet. Det skjer. Vi var enige om å få en bedre deling av informasjonene om hva som skjedde til sjøs. Derfor har vi fått på plass Barents-Watch og arbeidet med videreutviklingen av det. Det er be-

tydelig flere øvelser av mer tradisjonell karakter, men også innenfor søk og redningsliknende operasjoner i nord. Det er altså veldig mye aktivitet på det området.

Så bør vi alle mene at vi alltid skal gjøre mer, fordi aktiviteten tar seg raskt opp. Tiltakene tar seg også raskt opp, men det er viktig at de henger sammen på en god måte.

Dagfinn Høybråten (KrF) [11:18:00]: Utenriksministeren hadde en god beskrivelse av den enorme dynamikk som har vært når det gjelder utviklingen av det nordiske forsvarssamarbeidet gjennom de siste årene. Det er en utvikling som vi i utenriks- og forsvarskomiteen samlet noterer med stor glede.

Samtidig er det en betydelig anledning til læring i dette. Mitt spørsmål til utenriksministeren går på om han vil foreta seg noe for å evaluere den utviklingen vi har sett, med tanke på læring når det gjelder nordisk samarbeid generelt. Jeg la merke til at utenriksministeren sa at dette samarbeidet nå er på full fart inn som en ordinær del av det nordiske samarbeidet. Det noterer jeg meg med glede. Vil han ta noe initiativ, eller vil det skje noe når det gjelder læringssiden?

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:19:00]: Det vil jeg gjerne, og jeg ser fram til å arbeide med den nye generalsekretæren for Nordisk ministerråd om nettopp de spørsmålene, fordi jeg tror faktisk det er noe å lære. Jeg tror det er noe i det at dette samarbeidet ble til mellom dem som drev med disse spørsmålene til daglig, og at det ikke var noe som skjedde et annet sted. Det tror jeg var helt essensielt både for å skape eierskap, for å komme med de riktige ideene og for å ha gjennomføringskraft.

Uten at jeg har trukket konklusjonen av det, mener jeg at det er en veldig god idé å lære av det også for andre deler av det nordiske samarbeidet. Jeg tror det faktisk krever at vi erkjenner at mens det nordiske samarbeidet oppsto i en tid da man kanskje så for seg at dette var en primærreferanseramme for internasjonalt samarbeid mellom medlemslandene, er det nå et viktig supplement og en fordypning av samarbeid som foregår i andre europeiske og transatlantiske sammenslutninger. Når vi erkjenner det, kan vi rendyrke de kvalitetene som ligger ved det nordiske som er nært, pragmatisk og praktisk.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [11:20:17]: Nå har utenriksministeren gått igjennom fortreffeligheten som ligger i det nordiske samarbeidet, så jeg tenkte jeg skulle prøve en annen vinkling og spørre om det er forhold i det nordiske samarbeidet som utenriksministeren ikke er fornøyd med, og hvor han ser et klart forbedringspotensial – eller er alt tilnærmet perfekt?

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:20:38]: Svaret på det lå litt innebygd i mitt forrige svar, for når jeg sier at noe går særlig bra, ligger det vel litt i forlengelsen av det at det er andre ting som kunne gått både fortere og vært enda mer konkret. Jeg tror formålet her, mer enn å henge ut sektorer som ikke virker, er å understreke at her kan vi se på dem som har hatt en særlig dynamikk, og forsøke å se

hvorfor de har hatt en særlig dynamikk, og om det er noe vi kan lære av det. Jeg vil ikke derved si at alle andre samarbeidsområder nødvendigvis kan kopiere det forsvars- og sikkerhetspolitiske feltet, men jeg tror som sagt det er noe å lære. Og jeg tror igjen, litt for å gjenta, at det er viktig å skjønne det nordiske samarbeidets plass i den større arkitekturen som samtlige land er med i. Alle land i Norden er enten helt eller delvis med i NATO, og alle land i Norden er, hvis jeg kan tillate meg å si det, helt eller delvis med i EU, og samtlige er med i OSSE, Europarådet og FN, for å nevne noen. Da må vi legge det til grunn for samarbeidet.

Torgeir Trældal (FrP) [11:21:51]: Grensehindre mellom Sverige og Norge når det gjelder Ofofbanen er et tema som har vært oppe tidligere. Din forgjenger Gahr Støre gjorde en god jobb og tok med seg den svenske ministeren på Malmabanen, satte ham inn i problemet og så på problematikken for å prøve å få løst dette tidlig. Det butter imot. Nå står det på den norske regjeringen. Svenskene har bevilget 4,5 mrd. kr totalt sett i pakken og Finland har gjort sitt. Det står nå kun på Norge.

Så mitt spørsmål til utenriksministeren er: Vil du følge opp i samme spor som din tidligere forgjenger gjorde, å stå på og påse at Norge ikke blir et grensehinder og at dette kan bli en av de største utviklingsmulighetene i Norden?

Presidenten: Presidenten vil minne om at all tale skal gå via presidenten.

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:22:47]: Jeg vil først få understreke, for ordens skyld, at Jonas Gahr Støre er min nåværende forgjenger, ikke min «tidligere forgjenger», og for øvrig si at svaret på spørsmålet er ja.

Presidenten: Replikskordskiftet er over.

Marit Nybakk (A) [11:23:22]: La meg først få lov til å takke utenriksministeren for at han brukte litt av sin dyrebare tid til å orientere oss om situasjonen i Algerie, som er et veldig dystert bakteppe for denne debatten.

Det er nå 60 år siden den første sesjonen i Nordisk råd ble holdt. Det var i februar 1953, i København. Delegasjonsleder var Einar Gerhardsen. I jubileumsåret for stemmeretten i 2013 kan vi kanskje merke oss at 2 av 16 norske delegater var kvinner. Det er altså 60 år siden.

Jeg er glad for at utenrikskomiteen i sine innstillinger så klart understreker at det nordiske samarbeidet er sterkere og omfatter flere områder enn noen gang før. Og jeg vil legge til, som også flere har vært inne på før i dag, at nordisk samarbeid er også mer dynamisk enn på lenge, noe det norske formannskapet i Nordisk råd i 2013 har ambisjoner om å forsterke. Jeg vil også vise til tidligere innlegg.

Ulik tilnærming og ulik tilknytning til Europa til tross, nordisk samarbeid øker og er blitt både mer dynamisk og mer målrettet. Jeg har merket meg at regjeringen skriver i sin melding at den europeiske integrasjonsprosessen er blitt en felles ramme for politikk og regelverksutvikling i de nordiske land. Det nordiske samarbeidet innenfor EU/EØS er i dag et av de viktigste nordiske samarbeidsinstru-

mentene. Det er veldig klare ord, men nesten sitat fra det som står i meldingen. Dette er også noe utenrikskomiteen registrerer i innstillingen til meldingen.

Også Nordisk råd har vedtatt en Europa-strategi. Vi prøver å ha et årlig møte i tillegg til å følge opp sakene mer systematisk overfor Europaparlamentet. Nordisk samarbeid kan faktisk gi en merverdi når europeisk politikk skal utformes.

Det går en rød tråd fra det nordiske ministerrådsprogrammet i 2012 til Norges formannskapsprogram for Nordisk råd i 2013. Arbeidet med å sikre at vi fortsatt har bærekraftige, robuste velferdsstater i Norden står sentralt. Vi må søke å møte utfordringene som dagens rammebetingelser gir. Jeg er enig i det som står i meldingen om dette. I vårt formannskapsprogram snakker vi om et effektivt Norden med en sunn utvikling av velferdsstater og et velfungerende nordisk arbeidsmarked uten unødige eksisterende eller nye grensehindringer.

Gjennom systematisk politisk arbeid har de nordiske land formet våre samfunn til en modell som stadig flere etterspør rundt omkring i verden, og som UNDP, FNs utviklingsprogram, i sine årlige rapporter gang på gang kårer til de beste land å leve i. Dette er en økonomisk modell der vi skaper verdier og så deler dem, der privat sektor reguleres av staten, og der det er store velferdsstater med universelle rettigheter. Vi har et arbeidsmarked der staten spiller en rolle sammen med partene i arbeidslivet, noe som også har skapt vekst og stabilitet, og der vi har høy kvinnelig sysselsetting. En del av likestillingspolitikken, ja, selvfølgelig, men at jentene jobber, skaper også vekst og utvikling. La meg legge til at likestilling, kjønnsroller og familiepolitikk faktisk i dag er blant Nordens fremste eksportartikler, og noe man også på kultursiden jobber ganske mye med.

Ungdomsarbeidsledighet og utdanningspolitikk var viktige temaer i Nordisk råd i 2012. På sesjonen i Helsingfors ble det arrangert en viktig sideevent, et seminar, om temaet, der norske Anna Ljunggren var en viktig pådriver. Det var vi stolte av, vi andre.

Jeg vil fra formannskapetets side jobbe for å avholde en større utdanningspolitisk konferanse, der vi ser på frafall i skolen, hvordan utdanning bedre kan tilpasses arbeidslivet og på synkronisering av utdanning fra de enkelte land. Godkjenning av hverandres yrkesopplæring og kompetanse er for øvrig også en EØS-sak. Det er også noe som kunnskapsministeren har respondert på når man har tatt dette opp med henne, og hun vil gjerne se hva som skjer i Brussel samtidig. Igjen ser vi at nordiske grensehindre også er en veldig viktig del av det som skjer innenfor EØS.

Det norske programmet har også lagt vekt på helsepolitikk. På helsesektoren vil vi særlig jobbe for at små grupper med sjeldne diagnoser kan få bedre behandling ved at det satses på å bygge opp kompetanse på ulike sykdommer. Da trenger man flere, og da trenger man å samarbeide i Norden. Det er også et mål å få til et register som kan fange opp helsepersonell som er svartelistet i nordiske land.

Jeg tror dette er noe som folk i Norden vil sette pris på at Nordisk råd vedtar. Jeg tror kanskje det er her folk flest, hvis man kan bruke det uttrykket, føler at Nordisk råd gjør noe som de mener har betydning i hverdagen.

Så understreker stortingsmeldingen betydningen av språkforståelse blant barn og unge i det nordiske samarbeidet. Jeg er kjent med at Foreningen Norden gjennomfører tiltak som har hatt positiv effekt, bl.a. nordiske forfatterbesøk til barne- og ungdomsskoleelever. Slike tilbud betinger en forutsigbar økonomisk situasjon.

Som utenriksministeren også understreket, og andre, skjer det mest dynamiske samarbeidet i Norden i dag innenfor utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitikk. De nordiske land har ulike sikkerhetspolitiske forankringer. Noen er medlem av EU, men ikke av NATO. Andre er i NATO, men ikke i EU. Danmark er medlem av begge organisasjoner, men deltar ikke EUs forsvarspolitik. Det gjør derimot Norge, som ikke er medlem. Dette er komplisert. Likevel, det nordiske forsvarssamarbeidet øker innenfor rammene av – og med respekt for – de enkelte lands alliansepolitikk. Ulik forsvarspolitisk forankring er dermed ikke til hinder for et tett og godt sikkerhetspolitisk samarbeid i en dynamisk periode av nordisk samarbeid.

Jeg mener det er viktig at Nordisk råd forsterker det sikkerhetspolitiske samarbeidet. Det bør også inkludere beredskap og samfunnssikkerhet. Vi lever i en tid der asymmetrisk krigføring utgjør det alvorligste trusselbildet. Det er positivt at de nordiske utenriksministrene på møtet i København i november i 2011 ble enige om å etablere et nordisk samarbeid om digital sikkerhet også. Samfunnssikkerhet krever økt fokus på sivilt-militært samarbeid og kanskje også en debatt om Forsvaret som operativ ressurs for sivil beredskap. Nordisk samarbeid om beredskap og samfunnssikkerhet må konkretiseres og aktiviseres. Erfaringene i Norge etter 22. juli og rapporten som kom i den forbindelse, tilsier at i hvert fall noen deler av vårt samfunn er for dårlig forberedt på de nye truslene. Det dreier seg om alt fra hvordan sykehus fungerer til om vi kan trekke på hverandres helekopterkapasiteter, logistikk-løsninger osv.

Nordic Defense Cooperation – NORDEFECO – ble etablert i 2009. Strukturen innbefatter samarbeid om bl.a. innkjøp og kapasiteter. Jeg vet at det utredes muligheter for et nordisk samarbeid om taktiske transportfly. Strategisk utvikling, utdanning og øvelse inngår også. NORDEFECO har faktisk etter hvert fått stor internasjonal synlighet. Det må ses på bakgrunn av økt internasjonalt fokus og samarbeid med stadig synkende forsvarsbudsjetter. Jeg vil vise til at både NATOs Smart Defense og EUs «pooling and sharing» er uttrykk for dette, og Norden går her foran og viser vei.

Så vil jeg legge til at det norske formannskapet vil ta initiativ til en rundebordskonferanse om forsvarspolitik i god tid før høstens sesjon, der ministrene kan legge fram sine redegjørelser for parlamentarikerne.

Til slutt: Vi som parlamentarikere må også ta politikken tilbake i nordisk samarbeid og ta ansvaret for den. Det er politikken som har formet de nordiske samfunn. Det er politikken som har gjort dem til verdens beste land å leve i, både for menn og for kvinner. Det er politikken som skal ta oss videre og sikre fortsatt bærekraftighet når det gjelder den nordiske modellen. Og la meg legge til at det også må gjelde Ministerrådet, og jeg ser på den kommende generalsekretæren for Ministerrådet. Det er ikke alltid slik at em-

betsmennene bringer sakene så fort som mulig fram til de ulike statsråder og ministre, så dette er også en utfordring til Ministerrådet og samarbeidsministeren.

Vigdis Giltun (FrP) [11:33:41]: Det nordiske samarbeidet har de siste årene gått inn i en ny fase med mer fokus på ambisjoner og resultater. Endringer i verden og den økonomiske krisen de siste årene i Europa har til en viss grad også berørt Norden – direkte eller indirekte. Norden må tilpasse seg den nye virkeligheten, og det krever at Nordisk råd kommer med felles anbefalinger, at oppfølging av vedtakene skjer, og at de skjer raskere. Samarbeidet med nordiske kolleger er viktig, og på tross av ulike farger på regjeringene i de ulike landene har vi felles utfordringer og mye å lære av hverandre. Det tas opp mange politiske dilemmaer både i de formelle møtene og mer uformelt på tvers av partigrensene. Nordisk samarbeid dreier seg i mindre grad om partipolitikk, men i stor grad om å finne fellesnevne og å styrke Norden.

Det er fremdeles et stort forbedringspotensial på mange områder. Komiteene etterlyser oppfølging og synlige resultater av det arbeidet som gjøres, og det gjør også våre innbyggere. Det er mulig å stille spørsmål til de ulike regjeringene, men jeg har erfart at svarfristen ikke overholdes. Det synes jeg er alvorlig, og det er mangel på respekt for medlemmene i Nordisk råd. Innbyggerne har også fått rett til å møte i komiteene, men dessverre er ordningen ukjent for de fleste, og det er tilfeldig om noen kjenner til ordningen og møter. Forventningene om å bli hørt, og at deres møte med komiteen skal føre til noe, er selvfølgelig til stede. Jeg kunne godt tenke meg en oppfølging av hvordan den ordningen har fungert så langt, og om det kan gjøres noe for at den kan fungere bedre.

I dag finner man det meste av informasjon med noen enkle tastetrykk. Det er ikke enkelt å finne fram på Nordisk råds hjemmeside. Jeg har forsøkt mange ganger, og andre har gitt opp. På denne siden burde det ligge mye mer aktuell informasjon lett tilgjengelig. Dette har vært tatt opp flere ganger, men det skjer ikke forbedringer. Slik jeg ser det, må det lages en helt ny, brukervennlig hjemmeside med god informasjon om arbeidet som skjer, om oppfølgingen og også om linker som kan være av interesse, for dem som går inn på Nordisk råds side.

Jevnlige henvendelser fra arbeidstakere og arbeidslivet om grensehindre og problemer som møter arbeidstakere, får vi her på Stortinget. Spesielt gjelder det kanskje når de mister jobben eller blir permittert. Jeg synes det er bra at det nå er en kortere ventetid på E-301-skjemaene. Det har vært purret opp både her i Stortinget og har vært tatt opp gjennom Nordisk råd. Der har det skjedd en forbedring. Men det er fremdeles store uklarheter når det gjelder rettigheter til arbeidstakere som mister jobb.

Alle ønsker vi bærekraftige velferdsordninger. Med andre ord må Norge og Norden ha en gjennomgang av hvilke kriterier som blir lagt til grunn for de ulike ordningene. Svenske og danske arbeidsinnvandrere, men også lykkejegere fra andre deler av Europa kommer nå til Norge i et høyt antall. Våre velferdsordninger er ikke beregnet på den utviklingen vi ser i dag, med trygdeeksport og arbeidsledi-

ge arbeidssøkere som har sosiale rettigheter i de landene de kommer til. Det må ses på om det må foretas endringer ut fra den situasjonen Europa i dag er i.

De fleste opplever at Norden har generøse velferdsordninger, men det finnes også et eksempel som viser at en stor gruppe diskrimineres. Det var også nevnt i årsmeldingen. Diskriminering på bakgrunn av kjønn kan ikke aksepteres. Svenske kvinner som jobber i Norge, men som bor i Sverige, får mammapermisjon. Men barnets far, som også jobber i Norge, får ikke pappaperm. Det handler ikke om et grensehinder, men det handler om likestilling.

Grensehinder og grenseproblematikk er begge viktige saker som må løses. Det er en del man bør se på når det gjelder lovarbeidet, og om man ikke ønsker å ha felles lover, bør det harmoniseres på en måte som gjør at folks rettsoppfatning blir fulgt. Jeg vil nevne en sak jeg engasjerte meg i, som gjaldt dyrevern. En som for livstid hadde mistet retten til å holde dyr i et land, kunne – i dette tilfellet – flytte over grensen til Sverige og skaffe seg dyr. I dag har personen skiftet navn og skaffet seg enda flere hunder, og dyrevenner over det ganske land og i Sverige lurar på hva som skjer i denne saken. Hva har egentlig Nordisk råd vedtatt, og hva skjer videre? Det kunne jeg også tenke meg å vite.

Jeg har også tatt opp Svinesundterskelen, hvor det er viktig å få en bedre transportmulighet for skip. Der har det endelig, etter lang tid, vært et møte mellom norske og svenske myndigheter, men det dreier seg tydeligvis om mange år. Vi bør løse ting raskere. Jeg har tro på det nordiske samarbeidet, men vi må begynne å jobbe raskere.

Michael Tetzschner (H) [11:39:02]: Det nordiske samarbeidet fungerer godt, men kan på noen felter bli mer målrettet. Det er formodentlig riktig når det i meldingens første setning slås fast at det nordiske samarbeidet står sterkere i dag enn noen gang tidligere. Det må imidlertid medgis at grunnene til dette ligger utenfor Nordisk råd.

Alle nordiske land er nå enten EU-medlemmer eller har EØS-tilknytning. Dette forhold fører til parallell innføring av lovregler og standarder på de fleste politikkområder. Over tid fører dette til nedbygging av hindre for samkvem og fremmer handel, grenseoverskridende næringsliv og fri bevegelse av menneskene.

Nordisk råd har fortsatt en vesentlig rolle å spille hvis rådets arbeid ytterligere konsentreres, hvis terskelen for å fremme forslag til Ministerrådet blir noe høyere, i den forstand at man unngår å ende som en resolusjonskvern der Ministerrådet fritt kan velge å se bort fra anbefalingene.

Terskelen for å gjøre noe til et felles nordisk anliggende må være at det gir merverdi for landene å samarbeide, med andre ord utløser en større nordisk nytteverdi. Noe av det viktigste som gjøres, og det gjøres hver eneste dag, slik representanten Høybråten var inne på, er det kontinuerlige arbeidet for å nedbygge grensehindre og passe på at ikke nye hindre bygges opp.

Vi har en visjon om at alle innbyggere i Norden i løpet av sitt livsløp finner det naturlig å benytte de land de måtte ønske – det kan være til utdanning, til arbeid, til fritid, eller til pensjonisttilværelse. For å legge til rette for

det hadde det vært ønskelig etter hvert å utvikle en felles offentlighet i Norden, en lettere tilgang til hverandres medier, særlig tv-programmer er sentralt. Vi ser noen få tilfeller til dette gjennom noen felles samtaleprogrammer, som er populære, men det er mye som fortsatt kan gjøres her. Likeledes vises det også til fremgang i skolens opplæring i nabospråk, men fortsatt er det lang vei å gå.

Etter at den kalde krigen med dens polarisering la begrensninger på enkelte av de nordiske lands handlefrihet i utenriks- og forsvarspolitikken, kan vi nå glede oss over at dette er et politikkområde som ikke er omspunnet med det tabupreg som det hadde før. Men det er viktig at det fra Norges side skjer innen rammen av det atlantiske forsvarssamarbeidet gjennom NATO:

- Det nordiske samarbeidet vil først og fremst være teknisk-operativt og økonomisk.
- Dagens ordning innen NORDEFCO er i god utvikling. Det handler om et praktisk pragmatisk samarbeid basert på identifiserte behov i landenes forsvarsorganisasjoner.

I tillegg gir det nordiske samarbeidet som drivkraft for Sveriges og Finlands tilnærming til NATO en positiv merverdi for oss alle.

Samtidig som behovet for sikkerhet mot grunnleggende eksistensielle trusler løses innenfor rammen av NATO, vil det også være gevinster ved regionalt samarbeid med Norden. En større konflikt i Norden vil nødvendigvis påvirke alle de nordiske land, og en felles koordinert innsats vil være en styrke. Dette må ikke forveksles med en alternativ sikkerhetsgaranti – de nordiske landene har ikke noen selvstendig kapasitet til å garantere egen sikkerhet. I hverdagen vil man derimot kunne ha lokalt samarbeid med naboland. Det samme gjelder enkelte patruljerings- og overvåkingsoppgaver. Samarbeid vil også være særlig aktuelt innenfor styrkeproduksjonsfunksjoner som utdanning, materiellvedlikehold, materiellinvesteringer og øving.

For i det hele tatt å kunne opprettholde en tilnærmet balansert forsvarsstruktur innenfor realistiske og økonomiske rammer har småstater som de nordiske et stort behov i å finne partnere. Geografisk nærhet, likheter i kultur og tradisjon samt likheter i størrelse og innretning av landenes forsvarsorganisasjoner gjør Norden til en naturlig samarbeidsregion. Et slikt samarbeid må bygge på identifiserte operative behov og en praktisk og pragmatisk tilnærming.

Også innen justissektoren kan det nordiske samarbeidet utdypes, og det skjer heldigvis allerede. Lov om pågrep og overlevering for straffbare forhold trådte i kraft 16. oktober nå i høst. Rikspolisjefene fremla forslag til det nordiske justisministermøtet i juni 2012 som, når de blir satt ut i livet, vil bidra til å styrke innsatsen mot organisert, grenseoverskridende kriminalitet i Norden.

Dette er også – etter mitt skjønn – vesentlig for at de nordiske land ytterligere kan harmonisere sin innsats innenfor rammene av Schengen-samarbeidet for å bekjempe smugling, illegal immigrasjon, menneskehandel og andre former for turnékriminalitet.

Eirik Sivertsen (A) [11:44:17]: Meld. St. 7 for 2011–2012 slår fast at nordområdene fortsatt skal være re-

gjeringsens viktigste strategiske satsingsområde. Vi hørte også statsråden, utenriksminister Barth Eide, tidligere her i dag understreke det. Stortingsmeldingen tar også opp et annet poeng, den slår fast at det er behov for å styrke dialogen om nordområdespørsmål på et parlamentarisk nivå. Det behovet er påtrengende, det skjer store endringer i det arktiske området, ikke minst på klimasiden, som åpner muligheter, men som også inneholder noen trusler for befolkningen i de arktiske områdene. Det må vi ha et politisk forhold til.

Det er, som jeg var inne på, stor internasjonal oppmerksomhet omkring det, bl.a. hadde den arktiske parlamentarikerkonferansen på Island framtidens arktiske samarbeid – «arctic governance» – som tema. I neste uke er det en stor internasjonal konferanse i Tromsø, Arctic Frontiers, som samler mange internasjonale politikere, og som har blitt et viktig møtested og en arena for dem som er opptatt av arktiske spørsmål. Den har «Geopolitics & Marine Production in a Changing Arctic» som hovedtema.

Bakgrunnen for at Stortinget i 2009 opprettet en egen arktisk delegasjon er knyttet til de endringene som faktisk skjer, og de endringene som nå synes å skje fortere enn man på det tidspunktet var klar over. Vi ser nå også at de kanskje går fortere i framtiden enn vi da trodde var mulig.

I innstillingen om å opprette en arktisk delegasjon, Innst. 26 S fra 2009–2010, framgår det at bakgrunnen for opprettelsen var den økte aktiviteten i Arktis, og den økte politiske betydningen av området nasjonalt og internasjonalt. En av målsettingene som ble fastslått, var at en fast delegasjon ville skape større kontinuitet i arbeidet og øke mulighetene for å sette større norsk innflytelse på dagsordenen for å påvirke utviklingen i det arktiske samarbeidet.

Før etableringen i 2009 var Stortinget representert med en representant og en vararepresentant til de arktiske parlamentarikerkonferansene og sporadiske møter med eksterne miljøer og representanter fra regjeringssiden. Vi er kommet til et tidspunkt – det er den første perioden vi har hatt en arktisk delegasjon – der delegasjonens medlemmer har syntes det har vært naturlig å ta opp spørsmål og drøfte: Har vi nådd de målsettingene vi har satt oss, har vi bidratt til å styrke Stortingets oppmerksomhet, og har parlamentarikerne bidratt til å påvirke utviklingen og styrke norske interesser?

Det er vår vurdering at etableringen av delegasjonen utvilsomt har styrket Stortingets deltakelse i det internasjonale parlamentarikersamarbeidet og ført til større kontinuitet i det arktiske samarbeidet – ikke minst at delegasjonens leder, representanten Høglund, også er leder av den internasjonale komiteen for arktiske parlamentarikere har vært et viktig bidrag til at vi kan være med på å sette premissene – sette dagsordenen – for hva som skal stå på agendaen.

Kontinuitet skaper større grunnlag for innflytelse, men det er en utfordring knyttet til at delegasjonen er relativt liten og ikke er en moden delegasjon med tanke på hvordan man arbeider, og at hele organiseringen internasjonalt blir diskutert. Vi vet at Arktisk råd er i ferd med å få på plass et fast sekretariat i Tromsø, noe som må sies å være svært viktig for Norge. Vi ser at det er flere og flere, som det

har blitt sagt tidligere i debatten, som er opptatt av arktiske spørsmål, og som ønsker å delta i den diskusjonen. Delegasjonen må i løpet av våren komme tilbake med noen forslag til Stortinget om hvordan vi skal utvikle delegasjonen videre. Jeg tror det er bred enighet i denne salen om at Stortinget må følge opp det som har vært regjeringens strategiske satsingsområde, og vi må følge opp den utviklingen som er.

Jeg vil avslutningsvis peke på det representanten Ivar Kristiansen tok opp i sitt innlegg, at vi står overfor mange utfordringer i Arktis og nordområdene knyttet til de mulighetene som åpner seg fordi det skjer miljømessige endringer, og fordi teknologien går videre. Da spiller parlamentarikerne en rolle, og jeg mener at slutterklæringen fra den 10. parlamentarikerkonferansen i Akureyri på Island i september i fjor nettopp viser de ambisjonene parlamentarikerne kan ha på vegne av innbyggerne i landet knyttet til veldig mange av de problemstillingene som er der, enten det er transport, miljø eller det menneskelige aspektet som er viktig i Arktis – for der bor det mennesker, i motsetning til i Antarktis.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [11:49:35]: Det har vært en positiv og viktig debatt så langt – viktig ut fra hvordan man vektlegger Nordens viktighet for nasjonen Norge i et større perspektiv. For noen vil selvfølgelig Norden være svært viktig. For andre vil det kanskje være mindre viktig, avhengig av hvem sammenligner med. Sammenligner man Norden alene med EU, vil man kanskje si at Norden er mindre viktig. Sammenligner man Norden med USA, vil det være andre typer samarbeid, andre typer viktigheter.

Men det er ikke til å underslå at nabolandene rundt oss er viktige for nasjonen Norge. Da er det, med all mulig respekt, fristende å si som min kollega Ivar Kristiansen sa i en sidekommentar, at dette er en debatt som til tider skvulper over av selvtilfredshet. Grunnen til det er at jeg har opplevd denne debatten som å være lite kritisk med tanke på de utfordringene vi har. For det er ikke tvil om at vi har utfordringer når det gjelder det samarbeidet vi har. Det er vel basert på mye av det som utenriksministeren svarte til meg i replikkordskiftet: Hva er utgangspunktet, hva er ståstedet til de forskjellige nasjonene og hva er nasjonale prioriteringer? Og det har jeg stor respekt for. Det er klart at både Sverige og Finland, som EU-land, til tider har en annen tilnærming enn det vi har. Vi kan ha det som NATO-land. Selv om både Sverige og Finland er nære samarbeidspartnere med NATO, så kan det være nyanser i det. Men jeg tenker at det er sånn det skal være – det er sånn det må være.

Samtidig svarte også utenriksministeren i replikkordskiftet med undertegnede at det finnes ting som er veldig bra, og det finnes ting som er utfordrende. Da er jeg litt overrasket over at vi ikke tør å fokusere mer på de tingene som er vanskelig. For jeg har lært, og oppfatter, at de nordiske landene er av de nærmeste vi har. Jeg har også lært at gode naboer og venner er dem man er mest ærlig med. Og da tenker jeg: Hvorfor tør vi ikke å påpeke det som er vanskelig? Hvorfor er vi ikke rausere og modigere også på den siden? Eller er det sånn at det blir for vanskelig po-

litisk? Det er mulig at det er ting jeg ikke forstår i denne konteksten, og det har jeg stor respekt for, men på samme tid tror jeg at det å være politiker også krever at man til tider skal være ærlig selv når det er ubehagelig, og tørre å påpeke ting. Jeg sier ikke at det ikke er blitt påpekt kritiske forhold for det nordiske samarbeidet her, men jeg tror at debatten som sådan vil være tjent med færre glansbilder og mer realitet.

Så tror jeg, som representanten Sivertsen var inne på i stad, at det er en utfordring at folk finner løsninger, næringslivet ser etter løsninger, men politikken har til tider et problem med å greie å henge med og være i forkant av den utviklingen som kommer. Om det kan snus, er det kanskje vanskelig å si et bastant ja til, men forutsetningen og målet må jo være at politikerne legger til rette for gode løsninger for enkeltmennesket, for næringslivssamarbeid, for sikkerhetspolitisk samarbeid, og at det ikke blir stoppet fordi politikerne ikke evner, eller ikke har vilje til eller ønske om, å finne optimale løsninger. Hvis det skjer, tjener det ikke det som er det overordnede, det som er tema i dag: det nordiske samarbeidet – på godt, men av og til på utfordringene som ligger i det. Jeg tror som sagt at debatten som sådan vil tjene på å tørre å være enda tydeligere på det.

Det har vært snakk om samarbeid i Arktis. Når regjeringen og Stortinget er samordnet, eller har en felles front med tanke på at mye av framtiden ligger der, er vi nødt til å være forberedt på det som kommer. Hvis det er et faktum, noe det sannsynligvis er, at det vil bli et økt fokus mot cruiseaktivitet der oppe, er det sånn at noen av nasjonene som føler et ansvar, må sørge for f.eks. å ha en form for redningstjeneste til stede. Vi er nødt til å finne gode og smartere samarbeidsløsninger også med russiske myndigheter. Vi har det, men de kan helt sikkert også bli bedre. Når Russland ønsker å øke sitt fokus på olje- og gassutvinning, tror jeg at Norge kan være med å bidra til å finne gode teknologiske løsninger, for det er ikke så mange som slår oss, hvis det er noen som gjør det, på det som skjer subsea.

Men vi er også gode på søk og redning. Jeg tror at det vi kan gjøre, er å tørre å peke på der vi kanskje er bedre enn andre. Kanskje må vi være enda mer opptatt av at vi er sabla gode på noen ting, og at vi bør utfordres på andre ting. Men det vi bør gjøre, i hvert fall etter mitt skjønn, er å være åpne for å bidra der det er fornuftig. Så bør vi tørre å påpeke det der det finnes forbedringspotensialer. Ærlighet varer lengst – også i politikken.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Tone Merete Sønsterud (A) [11:54:22]: Stortingsmeldingen om nordisk samarbeid og årsrapporten til Stortinget viser at det gjøres mye bra og viktig arbeid på mange områder i det nordiske samarbeidet.

Selv sitter jeg i Næringsutvalget, hvor bl.a. energi, forskning, innovasjon, grensehindre og transport står på dagsordenen. Som kjent er ikke samferdsel med i det formaliserte nordiske regjeringssamarbeidet. Jeg mener det burde vært det, men uansett – transport og infrastruktur

er viktig i samarbeidet, noe som også Helsingforsavtalen beskriver.

Internasjonal handel og pendling over nasjonale grenser vokser, og behovet for internordiske samferdselsprosjekter vokser i takt med dette. Vi får et større og større behov for effektive transportforbindelser for persontrafikken innenfor de mest folkerike delene av Norden. Det er infrastrukturutfordringer når det gjelder å kunne utnytte naturressursene i nord. Vi må finne løsninger på trafikkøkninger i våre største byer, også kalt trengselsproblemer, og vi trenger mer transportrelevant forskning på klimavennlige løsninger og nye energiteknologier rettet spesielt mot nordiske forhold.

Transport er med andre ord av grunnleggende betydning for langsiktig og bærekraftig økonomisk vekst, konkurransekraft og sysselsetting i Norden. Men innretningen av transportpolitikken har konsekvenser for regional utvikling, miljø og utslipp av klimagasser. Dette har Nordisk råd diskutert ved flere anledninger, og på sesjonen i november ble det fattet viktige vedtak hvor de nordiske lands regjeringer ble oppfordret til å utarbeide en felles nordisk strategi for arbeidet med utvikling og investeringer i transportinfrastruktur på sjø og land. Videre ble det bedt om en felles plan for forbedringer av forbindelsen mellom de mest folkerike delene av Norden: Oslo–Gøteborg, Malmø–København, Helsingborg–Helsingør og Oslo–Stockholm.

De nordligste delene av Skandinavia har et stort potensial som råvareleverandør for det europeiske markedet, og Ofotbanen er viktig i så måte. Representanten Trældal fortalte oss tidligere i dag at denne banen er skrinlagt i arbeidet med ny Nasjonal transportplan. Så vidt jeg vet, er man nå i innspurten i arbeidet med ny Nasjonal transportplan, så Trældal bør vel kanskje vente med sine påstander til ny NTP ligger på bordet. Men Ofotbanen går som kjent fra Narvik til Kiruna og nordover mot og innover i Finland. Den er også viktig med tanke på Nordøstpassasjen, og dermed også relevant for islandske og grønlandske interesser. Derfor – og jeg understreker det – ble det fattet vedtak om at det bør utarbeides en felles plan for utbygging og drift av denne jernbanestrekningen, noe som jeg hadde trodd at representanten Trældal også var kjent med, ettersom det ble fattet i Nordisk Råd i november i 2012.

I forbindelse med klimautfordringene ble Ministerrådet bedt om å gi relevante institusjoner som NordForsk og Nordisk energiforskning i oppdrag å utarbeide en langsiktig, felles satsing på forskning og innovasjon innenfor transportområdet.

Dette er vedtak som er helt i tråd med intensjonen i Helsingforsavtalen, og jeg ser fram mot det videre arbeidet i disse sakene.

Olemic Thommessen (H) [11:57:46]: Mange har påpekt at det er en ny driv i det nordiske samarbeidet. Det er flott, og det er nødvendig.

I en internasjonal sammenheng, eller i en globalisert verden, er det slik at vår region kommer til å oppleve mye sterkere konkurranse på nær sagt alle samfunnsområder, kulturelt og økonomisk. Fleksibiliteten i det nordiske ar-

beidsmarkedet er kanskje av de viktigste aktiva vi har med tanke på å møte den internasjonale konkurransen. Det er nødvendig – og det er nødvendig fort – å finne frem til løsninger som gjør at dynamikken i arbeidsmarkedet blir optimal.

Vi ser at man innenfor privat sektor går foran på mange områder. Flere næringer organiserer seg stadig i større enheter, ikke minst i en nordisk sammenheng. Bank og forsikring var tidlig ute. Vi ser også at det innenfor entrepriser, skogsindustri og en rekke andre områder, organiseres eierskap i større enheter der man ikke bare opptreer finansielt som å være felles eier av to selskaper på hver sin side av grensen, men der synergiene selvfølgelig ligger i at man kan utvikle kompetente miljøer, næringsklynger, jobbe med forskning og på annen måte bruke de ressursene vi har innenfor en bedrift, innenfor en bedriftsklynge, optimalt.

Vi snakker ofte om de hundre tusen svenske ungdommene som er i vårt land. Vi skal ikke langt tilbake før vi vet at norsk helsepersonell var svært velkommen i Sverige, og vi kjenner fra fiskeindustrien at finske arbeidstakere ofte har vært veldig nødvendige og kjærkomne nordpå.

Det nye i situasjonen er kanskje at vi nå på en helt annen måte snakker om kompetent arbeidskraft og kompetansearbeidsplasser, som skal fungere i flere land samtidig. Dette gjør det nødvendig å finne frem til praktiske løsninger, og jeg synes representanten Høybråten har hatt en god inngang til denne debatten ved å peke på nettopp det. Verden skapes ofte av dem som har skrutrekkeren i baklomma, og det er mye det dette handler om.

Det er nødvendig å ta tak i de praktiske prosjektene, slik som Foreningen Nordens Jobbresan, men det er også nødvendig kanskje å jobbe mer bilateralt og bruke det i den nye inngangen vi har til det nordiske samarbeidet – eller åpningen for det – for å finne frem til praktiske, gode løsninger.

Så synes jeg det har vært betryggende å lytte til både utenriksministeren og samarbeidsministeren fra Arbeiderpartiet i denne sammenhengen. Signalene fra deres regjeringssamarbeidspartnere – det være seg de siste dagers innspill fra Karin Andersen eller dagens innspill fra Per Olaf Lundteigen – har ikke vært fullt så lovende.

Alf Egil Holmelid (SV) [12:01:14]: Eg skal ta opp eit tema som det har vore fokusert lite på hittil i debatten, og det er forskning.

Eg deltek i ei arbeidsgruppe for forskning og innovasjon, som er eit underutval med representantar frå både næringsutvalet og kunnskaps- og kulturutvalet. Der har vi ein del spennande prosjekt på gang som eg synest det er naturleg å trekkje inn i denne debatten. Det eine området som vi har jobba mykje med, er infrastruktur og samarbeidsnettverk for forskning i nordområda. Her skjer det mykje – vi har BarentsWatch og fleire ting som er på gang – men dette er opplagt eit potensial for ei endå sterkare satsing på forskningssamarbeid og ikkje minst på samarbeid knytt til infrastruktur, som er ganske kostnadskrevjande i nordområda.

Nordområda er kanskje eitt av dei mest spennande og

viktigaste områda for forskning som vi kan sjå for oss i tida framover. Det er eit sentralt område for klimaforskning, og det er eit konfliktfylt område med tanke på å ta vare på miljøet, med eit sterkt press frå oljeindustrien. Då vil forskingskompetanse vere veldig avgjerande for å ta dei riktige avgjerdene med tanke på kor vi skal bore etter olje, og kor vi ikkje skal bore etter olje, og kva sikkerheitskrav vi må stille til både skipsfarten og oljeindustrien for at det skal vere forsvarleg, og for at vi ikkje skal kome ut for uheldige situasjonar. Her har nok arbeidsgruppa for forskning og innovasjon meint at det er behov for å leggje endå meir trykk på regjeringane for å få sett fokus på denne delen av samarbeidet i Nordisk råd.

Så er det eit anna område som vi har jobba mykje med, og det er Toppforskningsinitiativet, som var eit kraftig felles forskingslyft for klima og fornybar energi. Dette er eit program som starta i 2009, og som skal vare i fem år. Det vil seie at det begynner å nærme seg slutten, og arbeidsgruppa for forskning og innovasjon er veldig oppteken av at vi no må begynne å jobbe aktivt mot Nordisk råd og regjeringane for å sikre ei skikkeleg vidareføring av det forskingslyftet som Toppforskningsinitiativet har vore eit eksempel på. Det er vel i fagmiljøet nokså brei einigheit om at Toppforskningsinitiativet har vore ei vellukka forskingssatsing, så vi føler eit veldig ansvar for at vi klarer å lyfte opp engasjementet rundt det å få ei vidareføring av forskingssatsinga i Nordisk råd på minst same nivå i neste femårsperiode.

Vi har også ei utgreiing på forskningssida. Det har vore ei utgreiing frå den såkalla høynivågruppa, som har laga ein rapport, Vilje til forskning. Der er det fleire forslag til korleis vi skal få styrkt forskning og innovasjon, så det jobbar vi med også i tida framover.

Ingalill Olsen (A) [12:04:35]: I 2013 er det 20 år siden Barentssamarbeidet mellom Norge, Russland, Sverige og Finland ble formalisert. Mye har skjedd på disse 20 årene.

For oss som er Barentsinnbyggere, er det noen viktige milepæler:

- Den kalde krigen er slutt.
- Grensene mellom Norge og Russland ble etter hvert åpnet, slik at vanlige innbyggere kunne krysse grensene og besøke hverandre.
- Det ble oppnådd en historisk enighet om delelinjen i Barentshavet etter over 40 år med uenighet mellom våre to land.
- Barentssekretariatet ble opprettet i Kirkenes, og for første gang fikk et regionalt nivå en viss utenrikspolitisk rolle.
- Nylig et det opprettet grenseboerbevis, som letter grensepasseringene for dem som bor nær grensen på russisk og norsk side.
- Det utstedes multivisum for to år på norsk side og for tre år på russisk side.
- Vi har et velfungerende norsk generalkonsulat i Murmansk med et underkontor i Arkhangelsk.
- Infrastrukturen opprustes på begge sider av den norsk-russiske grensen, med utbygging av veinettet og bevilgninger til ny grensestasjon.
- I løpet av disse 20 årene har vi fått til næringsutvikling

mellom våre to naboland – riktignok svært forsiktig til å begynne med, men nå er ca. 20 norske bedrifter etablert i Murmansk fylke, og også russiske selskaper begynner nå å etablere seg i Norge.

Forut for alt dette ligger det to forutsetninger: en fantastisk målrettet norsk innsats fra norske myndigheters side, konkretisert gjennom den rød-grønne regjeringens strategi hvor nordområdene pekes ut som Norges viktigste strategiske område, og i tillegg et unikt folk-til-folk-samarbeid gjennom mange år, lenge før åpningen av grensene mellom Finnmark fylke og Sovjetunionen, og senere Russland. Folk-til-folk-samarbeidet var starten på den positive utviklingen vi har nå.

Bryting og balalaika kan flytte grenser, det har vi sett. Det er det norsk-russiske samarbeidet et bevis på.

Barentssamarbeidet har også en annen og viktig dimensjon. I disse områdene befinner det seg mange urfolk, og dette samarbeidet har satt fokus på deres situasjon. Jeg er overbevist om at det har vært til gode for de ulike urfolk når det gjelder å høste forståelse hos egne myndigheter, og når det gjelder økt bevissthet knyttet til det å respektere og ta vare på ulike språk og ulik kultur.

Mye har skjedd på 20 år, og mer kommer til å skje. Den kontakten som er opprettet på tvers av landegrensene i Barentsområdet, kommer til å bidra til en videre positiv utvikling for landene og ikke minst for de menneskene som bebor disse områdene.

Gunnar Gundersen (H) [12:07:47]: Jeg er grenseboer selv, og det er lange tradisjoner for utveksling av både mennesker og varer over en lang og åpen grense – det tror jeg vi skal være veldig godt fornøyd med. Jeg er veldig enig med representanten Sønsterud i at samferdsel og infrastruktur bør være en veldig sentral del av det nordiske samarbeidet.

Vi kan også erkjenne – som vel har vært gjennomgangstonen i debatten – at Norden er en åpen, fri og rolig plett på denne jord. Det tror jeg også vi skal være veldig godt fornøyd med – jeg tror kanskje utenriksministeren har helt andre tanker i bakhodet akkurat nå, under debatten – men det forhindrer ikke at det er en del utfordringer også over grensen. Det går litt lenger enn bare på «plunder og heft», som representanten Høybråten var inne på. Vi i finanskomiteen får jevnlig mailer fra en del nordmenn som har flyttet til Sverige. Dette er en problemstilling som er tatt opp med finansministeren flere ganger, og den ligger på Sverige, så det er ikke vi som har skylden, men vi får jevnlig mailer om en del pensjonister som har flyttet til Sverige og føler seg lurt av det svenske skatteverket når det gjelder hvordan skatten blir beregnet. Det er en ganske alvorlig problemstilling for den enkelte, for de sitter i en felle og kommer seg ikke ut igjen av Sverige. Det er, som sagt, ikke noe Norge har skyld i, så det er vanskelig å pålegge noen her å gjøre noe med det, men jeg synes det er greit å si fra til utenriksministeren, så han også maser litt på finansministeren for å prøve å få til en ordning som kan hjelpe disse menneskene.

Det andre jeg har lyst til å ta opp, er at Høyre flere ganger har foreslått å starte opp en forsøksordning med mobilt skattekontor som en respons på de utfordringene som

den nye ordningen for ID-kontroll har medført, for vi vet at arbeidsutveksling er uhyre viktig over grensene. I Oslo får man omtrent ikke mat uten å kunne litt svensk. Også for turistbedrifter og mange små fiskeforedlingsbedrifter rundt omkring i hele landet er det viktig. Når det gjelder det å måtte reise langt for å få tak i ID-nummer: Det er viktig med god kontroll av ID-nummer, men det er også viktig at det offentlige er serviceorientert overfor noe som faktisk er selve fundamentet for å holde mye aktivitet i gang. Igjen er det verdt å se på en forsøksordning med et mobilt skattekontor, rett og slett for å nærme seg de bedriftene som er langt borte, og som har denne problemstillingen tett innpå seg.

Sverre Myrli (A) [12:10:44]: Verken presidenten eller jeg har vel problemer med å få tak i mat sjøl om vi ikke er så veldig gode i svensk.

Alle sier at nordisk samarbeid er viktig, men få stiller spørsmålet om hvorfor det er viktig. Jeg synes vi burde gjøre det oftere. Jeg mener at det er et perspektiv som ofte mangler når vi snakker om det nordiske samarbeidet, og det er Norden som en strategisk region. De siste årene har vi brukt veldig mye tid på grensehindre, og misforstå meg ikke, jeg er veldig for at vi skal løse opp i det. Men det nordiske samarbeid må dreie seg om noe mer en flaskepant, lastebillengder og trygde regler. Det er som sagt viktig å rydde opp i dette, men vi må også diskutere Norden som en strategisk region. Der mener jeg at Norden har en rolle å spille. Øst for oss har vi en stor nabo, Russland. Vi er lokalisert nord i Europa, dvs. at de fleste i Europa bor sør for oss – kall det gjerne kontinentet plassert sør for oss. I en slik tenkning blir Norden som region viktig, og særlig for de landene på kontinentet som fatter interesse for Norge og Norden. I særdeleshet vil jeg nevne Tyskland i så måte – og vi kan gjerne legge til Østersjøregionen, Norden, Russland. I en slik tenkning blir det nordiske perspektivet viktig.

Når jeg er inne på Tyskland, har flere nevnt arbeidet med å få – ikke felles ambassader, det har vi jo ikke – ambassader lokalisert på felles sted. Da er det litt stas å kjøre buss i Berlin og man hører på høyttaleren at neste holdeplass er Nordische Botschaften. Det felles ambassadekomplekset i Berlin er et svært godt eksempel på noe som vi burde få til flere steder. Jeg forsto på utenriksministeren at det har kommet flere steder, og at det er en felles tankegang på det mellom utenriksstjenestene i de nordiske land.

Norden har en felles identitet. Da er det viktig at vi styrker og bygger opp under felles identitet, felles språk, felles kultur og felles litteratur. Jeg vil gi ros til alle dem som jobber med det gjennom Nordisk råd, Nordisk ministerråd, Foreningen Norden og alle andre som jobber på det feltet.

Det har slått meg de siste åra at når jeg kommer til København, snakker drosjesjåføren eller servitøren svært ofte engelsk til meg, i stedet for at vi kan snakke dansk-norsk.

Det er viktig at vi bygger opp under felles identitet, historie, språk, kultur og litteratur, og jeg vil legge til at tv-kanaler er viktig i så måte.

Torgeir Trældal (FrP) [12:14:06]: Jeg synes faktisk representanten Myrli hadde et ganske godt poeng, at vi må se på Norden som en strategisk region. Da vil jeg gå inn på det jeg vil prate om – som jeg har pratet om tidligere i dag – som kanskje går på den viktigste saken i Norden i dag, og som jeg har møtt et enormt engasjement rundt. Jeg har vært kontaktet av finske og svenske parlamentarikere, som har bedt om at Norge på sin side nå klarer å gjøre noe med dobbeltsporet som går via Sverige. Det har faktisk større konsekvenser på svensk og finsk side av grensen enn det har på norsk side. Man prater her om 4 500 arbeidsplasser i Nord-Sverige, der man for første gang i svensk historie har sett en vekst i Lappland, og man må sette opp brakkerigger som bolig for folk. I Finland – i Lappland – ser man for seg at man får 5 500 innbyggere, som har stor betydning for dem. Dette er en strategisk tenkning som vi i Norden må se på i lag. I Norge vil dette utgjøre 300–400 arbeidsplasser. Totalt sett prater vi om ganske mye – og her prater vi bare om frakt av jernmalm.

Så har også Kinas nest største godsselskap, Sintrans, vært i kontakt og ønsker å bruke banen og få en kapasitet på banen som gjør at man kan frakte varer den veien. Det at man nå åpner nordområdene med øst–vest-forbindelsen, gir 30–40 pst. besparelse i tid. Nå sier også leverandøren selv at 30–35 pst. av malmen de første årene kommer til å gå over den nye passasjen. Her er det viktig å få ting til å fungere og få det opp å gå.

Schenker og CargoNet har i dag begynt å flytte fra tog til vei, akkurat det et enstemmig Storting ønsker å flytte bort fra – veien. De er nå nødt til å flytte motsatt og tar trailerne på grunn av at banen er full. Det tror jeg med all respekt at vi er tverrpolitisk enig om ikke er noen god løsning – spesielt med et veinett som i dag faktisk nesten ikke er i stand til å takle det trykket. Her er det viktig å gjøre prioriteringen som skal gjøres, og jeg stoler på representanten Sønsterud fra Arbeiderpartiet som presiserer at vi ikke skal tro på det som står i avisen. Det skal jeg være enig med henne i og satser på at det som står i avisen, er feil, og at dette vil komme inn i Nasjonal transportplan. Jeg mener det er så viktig at vi kanskje må ha det som egen melding. Jeg er også glad for at utenriksministeren har sagt at han vil følge opp dette.

Statsråd Rigmor Aasrud [12:17:19]: Jeg vil på vegne av regjeringsrepresentantene takke for en god debatt om viktige temaer.

Jeg har lyst til å svare på noen av de sakene som har kommet opp her, men kanskje først svare litt på det som noen har etterlyst: Hva er det som ikke fungerer bra?

Man har etterlyst om det ikke er noen slike saker, og jeg kan gjerne hjelpe representantene med noen av dem. Jeg har en lang liste. Jeg mener at vi i nordisk sammenheng ikke klarer å være dagsaktuelle nok. Derfor er det viktig at vi nå endrer måten vi budsjetterer på, sånn at vi kan bruke noe mer midler på å prioritere det som er dagsaktuelt. Jeg synes vi i for stor grad er opptatt av at det må være konsensus om alt mellom fem land. Vi bør kunne gjennomføre noen flere prosjekter med noen færre land som deltakere. Jeg synes ikke vi er flinke nok til å forberede oss når vi

møtes i nordisk sammenheng. Jeg har lyst til å minne om at da vi dro til Island i fjor, fikk jeg sakspapirene den dagen jeg dro. Jeg liker i alle fall å være noe bedre forberedt. Jeg tror det er for mange prosjekter i det store, og at det er for mange prosjekter som har egne advokater.

Jeg tror vi også må evne å se at noen grensehindre er villet – det dreier seg om politikk – og vi evner ikke å løse dem. Jeg tror vi må evne også å si at noe må vi definere som ikke grensehindre, men som politisk villet.

Representanten Trældal spurte meg i replikkordvekslingen om jeg kunne sørge for at man fikk et møte med samferdselsministeren. Jeg har sjekket nå, og det ligger ingen henvendelser der. Vi får finne igjen den, så skal vi få på plass et sånt møte.

Representanten Foss var innom det med utredningsinstruksen. Jeg er enig i at vi skal se på utredningsinstruksen, og vi har satt i gang et arbeid på det, der vi vurderer om utredningsinstruksen fungerer godt nok på mange områder, inklusive det nordiske.

Arbeidet med en grensehinderombudsmann er i gang, og der er det en del juridiske problemstillinger. Vi må se på hele organiseringen av grensehinderarbeidet vårt i den forbindelse. Det jobber vi med.

Så til spørsmålet om folk som er fratatt retten til dyrehold: Det var en konferanse om det for veldig kort tid siden, der dyrevernsmyndighetene i de nordiske landene satte i gang arbeid. Der var også tilsynsmyndighetene samlet for å drøfte hvordan man kan få til mer samarbeid om det som gjelder å ta fra folk retten til dyrehold.

Språksamarbeid er viktig, der gjør vi også grep.

Når det gjelder yrkesutdanning, har vi satt vi i gang et svært arbeid med kartlegging av hvilke krav som stilles for at vi skal kunne godkjenne flere yrkesutdanninger på tvers.

Når det gjelder nabolandsfjernsyn, ser vi også på digitale løsninger, og særlig på filmkanal.

Studiestøtten var representanten innom. – Hvis jeg kunne få et innlegg til, kan jeg gjerne svare på de to siste spørsmålene knyttet til ID-kontroll og det med skatt også, som representanten Gundersen spurte om.

Presidenten: Vær så god.

Statsråd Rigmor Aasrud [12:20:33]: Takk. Det med ID-kontroll er noe mange har vært opptatt av lenge, og vi har satt i gang et arbeid nå for å få mer mobile løsninger, som representanten Gundersen var opptatt av. Det tror jeg er viktig, og det begynner å fungere bedre, at man reiser ut i enkeltsammenhenger, på enkeltdager, for å møte grupper av utenlandske arbeidstakere som søker skattekort. Men identitetskontrollen for å få skattekort er jo en av de viktigste tingene vi har for å hindre falsk identitet i Norge, og derfor er det viktig at vi har gode rutiner for akkurat det.

Så helt til slutt: Det gjelder forholdet til norske pensjonister i Sverige, som har fått noen utfordringer. Senest den 17. desember svarte den svenske finansministeren Anders Borg på dette. Svaret er sendt til Nordisk råd, Medborgar- og konsumentutskottet. Han sier bl.a. i sitt svar:

«Problemen synes därför inte vara så omfattande som utskottet uppfattat. Mot denna bakgrund har jag

inte funnit anledning att ge Skatteverket i uppdrag att se över frågan.»

Jeg vil anbefale representanten Gundersen kanskje å ta opp saken med sin partifelle. Det er kanskje lettere å få gjennomslag da.

Presidenten: I og med at statsråder har det privilegiet at dei kan få så mange treminuttsinnlegg dei ønsker, lot presidenten det gå for denne gongen.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [12:22:24]: Jeg tenkte jeg skulle kvittere til statsråden at jeg synes de to siste innleggene hun hadde nå, var svært gode. Det får statsråden ta med seg.

Listen over ting som ikke fungerer i Nordisk råd, som hun svarte på til de representanter som spurte, er veldig interessante politiske spørsmål å diskutere for den forsamlingen som nå er samlet her, og også om det er saker som Norge kan bringe videre inn til debatt i Nordisk råd. Derfor vil jeg – man hadde en lang liste her nå, og den er sikkert mye lengre – anbefale statsråden å bringe det til Stortinget, slik at Stortinget kan debattere de spørsmålene, eventuelt at hun setter det på dagsordenen overfor sine kolleger i Nordisk ministerråd. Men dette er åpenbart spørsmål som kan drøftes i meldingen om nordisk samarbeid i 2013.

Så er det en sak som vi har diskutert tidligere, og det er dette med at statsråden sier at det er noen grensehindre som må bestå. Ja, det kan godt være, men det mener jeg at det er Stortinget som må ta stilling til, om det er grensehindre vi må luke ut, og si at her er forskjellen mellom land, og sånn skal det være. Det har jeg flere ganger etterlyst en debatt om, slik at Stortinget kan ta stilling til det, og om det er grensehindre som vi skal se bort fra.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sakene nr. 1–3.

S a k n r. 4 [12:24:27]

Interpellasjon fra representanten Ivar Kristiansen til utenriksministeren:

«Arktisk råd opplever økt internasjonal oppmerksomhet. En del større lands økte interesse for de arktiske områder, særlig rettet mot mineraler, energi og nye seilingsruter, kan potensielt bidra til å skape politiske spenninger i nordområdene med påfølgende sikkerhetspolitiske konsekvenser. Blant annet synes Kina å ønske et større fotavtrykk på Svalbard og nordområdene for øvrig. De arktiske land med kyster inn i Polhavet er enige om at folkeretten skal legges til grunn for løsning av konflikter i Arktis. Samtidig eksisterer det fortsatt uavklarte sokkelavklaringer mot Nordpolen. Både EU og Kina ønsker observatørstatus i Arktisk råd.

Hva er regjeringens ambisjon og strategi for Arktisk råd, med tanke på utviklingen i regionen?»

Ivar Kristiansen (H) [12:25:50]: Arktis er raskt blitt en region som har tiltatt seg betydelig politisk og økono-

misk oppmerksomhet. Alle arktiske nasjoner utmeisler nå sine nasjonale strategier for området. EU gjør det samme, og flere ikke-arktiske nasjoner følger opp.

Bokstavelig talt er Arktis i endring. Polhavet trekker seg tilbake. Både Nordøstpassasjen og Nordvestpassasjen mellom Atlanterhavet og Stillehavet er nå åpne. Den norske regjering har naturlig nok ansvaret for å ivareta norske politiske interesser i den tiltakende oppmerksomhet og konkurranse som nå skjer i arktiske strøk. Norske interesser, rettigheter og suverenitet kan komme til å bli satt under press, særlig med bakgrunn i de naturressurser som nå viser seg tilgjengelig for utvinning og utnyttning.

Bakgrunnen er naturlig nok den internasjonale, økte etterspørsel etter de rikholdige ressurser som befinner seg i Arktis. En særdeles sårbar region sett i miljøperspektiv vil kreve internasjonale trafikkregler for nærmest enhver aktivitet – et regelverk som må ivaretas og avklares i samarbeid med urbefolkningen. Jeg antar at utenriksministeren vil kommentere Arktisk råds fremtidige rolle som politisk arena for de strategier som også regjeringen har som mål å ønske å få på plass.

Nyhetsmagasinet TIME hadde 1. oktober 2007 et oppslag med følgende tittel: «Who Owns the Arctic?» Noen ville kanskje falt for fristelsen til å tro at de her tenker på et fullstendig uregulert område. Vi og andre kan vel bli lettere provosert over en slik tittel og vise til at den internasjonale havrettskonvensjonen fra 1982 fastslår at kyststatene i området har alle rettigheter over og under vann, enten vi snakker om 12 miles territorialfarvann, 24 miles kontinentalsokkel eller 200 miles økonomisk sone.

Når vi snakker om Arktis, er det uansett et enormt geografisk område, tynt befolket, hvor det aller meste består av vann. Det er ekstremt ressursrikt, med økt internasjonalt fokus. Ekspertene mener at det aller, aller meste av disse områdene og disse ressursene i Arktis befinner seg innenfor avklarte grenser.

Etter at delelinjeavtalen mellom Norge og Russland trådte i kraft for ett år siden, har også Danmark-Grønland og Canada etter mange års strid blitt enige om en grenseavtale om rettighetene til en øde øy mellom de to landene. Denne avtalen er nå kommet på plass, og dermed skulle en kanskje tro at utviklingen fremover vil preges av harmoni i området. Det har vi imidlertid ingen garanti for. Derfor er det i Norges interesse at spillereglene for adferd, politikk og ressursutnyttelse i denne sårbare regionen blir så robust forankret som mulig. Vi må ikke ta for gitt at alle land, berørte kyststater som andre, bare har felles interesser i og for Arktis.

Verdens befolkningstall øker raskt. Særlig vil behovet for mat, mineraler og energi trigge interessen for de arktiske områdene – ikke nødvendigvis i form av et kappløp, men vi ser i dag klare tegn på posisjonering for iverksettning av kommende aktivitet, de negative konsekvenser av klimaendringene og indirekte paradoksalt nok av økt aktivitet først og fremst i form av endret seilingsmønster. De kontroversielle spørsmål vil naturligvis bli mange både nasjonalt og internasjonalt, særlig i forhold til petroleum, mineralaktivitet i Polhavet og i Barentshavet nord, kanskje i like stor grad med tanke på nye stormaktsinteresser og po-

sisjonering for området. I første rekke er det Kina jeg her tenker på.

Få land har slik erfaring og kunnskap om Arktis som Norge. Vi har bl.a. 30 års erfaring i leting og utvinning av olje og gass i arktiske strøk. Det er likevel nå interessen for alvor melder seg. Eksempelvis starter Statoil nå aktivitet lenger nord enn noen gang før, i særdeles barske og klimatisk utfordrende omgivelser. Jeg nevner dette som en illustrasjon på at politikkutforming må holde tritt med næringslivets utviklingsinteresse for området.

Stortingets arktiske komité fikk nylig en orientering om de mange utfordringer innenfor skipsfart, navigasjon, kommunikasjon, oljevern, seismikk, manglende sjøkart, behov for å styrke maritim utdanning og ikke minst søk- og redningskapasiteten i Arktis. Dette er helt sentrale og avgjørende spørsmål som ganske enkelt forteller hvilke oppgaver Norge må sette øverst på agendaen i vår arktiske politikk og i Arktisk Råd.

Det er nødvendig at Norge tenker strategisk. Norge må tydelig definere sin egen strategiske interesse og ambisjon og sin politikk fordi sannsynligheten er stor for at vi i disse spørsmålene som nasjon vil ha betydelig egeninteresse av å kunne være i en føre var-posisjon, også en føre var-posisjon når det gjelder å ivareta urfolks interesser, og fordi vi i vår arktiske politikk faktisk kan spille en rolle og utgjøre en forskjell. Det er derfor i Norges interesse å bidra til at den internasjonale interessen for Arktis øker så langt som mulig, og da i retning av at Norge er premissleverandør for utviklingen.

Har vi bare venner i forbindelse med vår arktiske tilnærming? Og er alle grenser og rettigheter i ferd med å bli avklart? Hva gjør andre land? Det vi vet er at flere betydelige nasjoner har store arktiske ambisjoner. Noen har også betydelige militære ambisjoner i tillegg til omfattende olje- og gassinteresser nær norskegrensen. Arktisk Råd har allerede vedtatt et viktig dokument i forbindelse med søk og redning. Vår interesse er bl.a. å styrke samarbeidet med Russland og andre, slik at områder som søk og redning får en kjapp og solid oppfølging som gjør at kapasiteten er på plass når utviklingen for alvor er i gang.

Kina utgjør i dag vel en femtedel av verdens befolkning. Kanskje passerer Kina i år USA som verdens største økonomiske makt. Kanskje vil Kina også komme til å bli en arktisk makt. Interessen fra den kinesiske siden er enorm. Kina bygger nå opp en gigantambassade i Reykjavik for å ha et strategisk hovedkvarter i nord. Sist sommer besøkte president Hu Jintao Danmark, som tidenes første kinesiske statsleder. Der møtte han bl.a. Grønlands øverste politiske leder. Kina vil investere tungt på øya, bl.a. i ny jernmalmgruve, aluminiumsfabrikk og flere kraftverk. Kina er på plass på Svalbard og har eierskap i Fastlands-Norge. Det kinesiske økonomiske lokomotivet ruller raskt nordover. Kina har med sine interesser satt en standard for hva vi kan forvente av utvikling. Og selv om ikke Kinas statsleder besøkte Norge, var kanskje Sør-Koreas president på norgesbesøk i et noe lignende ærend.

Aktiviteten i Arktis er økende, og det er et voksende behov for bl.a. bredbåndsdekning. Store deler av nordområdene er i dag ikke dekt av satellitter som kan tilfredsstil-

le det kommende behovet for datakommunikasjon. Vi trenger å ruste opp vårt eget engasjement, vår involvering og kunnskap om Arktis, herunder parlamentarisk involvering, som vi har snakket om tidligere i dag. Vi har også sett at noen ser på Sør-Varanger som et naturlig sted for bl.a. Kina å investere penger i i de kommende årene. Norge som nasjon kan ikke uten videre overlate til østasiatiske investorer å gå foran i å videreutvikle Barentsregionen.

I disse dager er det 20 år siden Kirkenes-erklæringen ble underskrevet. Det ble starten på et mellomstatlig og regionalt barentssamarbeid. Etableringen av dette samarbeidet var viktig for gradvis å kunne normalisere og avmystifisere forholdet mellom den nyetablerte staten Russland og naboland, regioner og lokalsamfunn i nord. Dette samarbeidet må utvikles, noe som også er et norsk ansvar, uten at det kinesiske økonomiske vogntoget skal komme hele barentssamarbeidet og utviklingen innenfor det arktiske samarbeidet i forkjøpet.

Spørsmålet til utenriksministeren blir om han er villig til å gi Arktisk råd og den norske arktiske politikk høy utenrikspolitisk prioritet, slik at Arktis får en prioritet og plattform som kan gjøre politikken kjent, og som faktisk avspeiler regionens betydning?

Om det ikke akkurat i dag er et kappløp mot Arktis fra nasjoner, tror jeg vi vil komme til å se dette fra internasjonale selskap. Det er mektige interesser som nå går inn i Arktis i full bredde. Olje og gass, nye seilingsruter, fisk, mineraler og konsekvensene av klimaendringene som beskrives, med varmere ishav og smeltende polis, er slike eksempler.

Tidligere redaktør i Nordlys har kalt dette for det nye vågestykket. Vi må sørge for at dette ikke blir tidenes vågestykke.

Dagfinn Høybråten hadde her overtatt presidentplassen.

Utenriksminister Espen Barth Eide [12:36:16]: Representanten Kristiansen reiser en rekke viktige spørsmål. De har i stor grad sammenheng med de nye mulighetene og utfordringene som følger av klimaendringer i tidligere isdekte områder i nord.

Representanten Kristiansen oppfordrer meg og regjeringen til å tenke strategisk. Det er svært viktig å tenke strategisk om disse spørsmålene. Det er nettopp derfor den opprinnelige Soria Moria-erklæringen fra 17. oktober 2005 sier at nordområdene er regjeringens viktigste strategiske satsingsområde i årene som kommer. Dette ble også gjentatt i den neste regjeringsplattformen, altså den som kom i 2009. Siden det har dette vært det viktigste spørsmålet på vår dagsorden, nettopp av nøyaktig de samme grunner som Kristiansen nå trekker opp, at dette er et område med en stor og viktig og dynamisk utvikling, med betydelige muligheter både for Norge og for de andre landene, og også betydelige utfordringer om situasjonen ikke håndteres på riktig måte.

Regjeringen har derfor konsekvent arbeidet for å fremme fred, stabilitet og utvikling på grunnlag av havretten. Det gir et FN-basert, helhetlig og forutsigbart folkeretts-

lig rammeverk for havområdene. I nordområdene har vi et effektivt og forpliktende internasjonalt samarbeid som fremmer en ansvarlig ressursforvaltning. Nye reguleringer utvikles dessuten i takt med voksende behov og innenfor rammene av folkeretten.

I et globalt perspektiv er det grunn til å framheve denne graden av enighet i nord. Det gjelder de prinsipielle rammene, men også dybden i det mellomstatlige samarbeidet. Vi ser det ikke minst mellom de berørte kyststatene. Samarbeidet reflekteres bl.a. i Ilulissat-erklæringen fra 2008. Her bekreftet de fem polhavstatene at det er FNs havrettskommisjon som angir det bindende rammeverket for aktivitet i Polhavet.

La meg her skyte inn til representanten Kristiansens påpekning av at land ikke alltid har sammenfallende interesser, at det er meget riktig sagt. Det er en av grunnene til at vi driver utenrikspolitikk. Men jeg har lyst til å skille mellom ulike interesser på to nivåer. For det har definitivt både vært slik og vil være slik at man f.eks. kan ha overlappende krav til samme område. Da har man per definisjon ulik interesse, fordi man altså har interesse for det samme området, og det vil ikke gå opp. Samtidig kan man ha en felles interesse i at det skal være forutsigbare kjøregregler for hvordan man løser det spørsmålet.

Det vi har sett de siste årene, er at det er stadig færre spørsmål som står igjen som uløste, fordi man gjennom de institusjonene og de regler som fremkommer i FNs havrettskommisjon, altså har klart å løse dem. Delelinjeavtalen mellom Norge og Russland er et viktig eksempel på det, men også det nylige gjennombruddet når det gjelder avklaring mellom Danmark og Canada om delelinje i Lincolnhavet.

Norge er den første arktiske staten som har fått avklart sin kontinentalsokkels yttergrense etter godkjenning av Kontinentalsokkelkommisjonen i 2009. Canada har frist til 2013, Danmark til 2014. Russland vil legge fram supplerende informasjon til sitt opprinnelige framlegg i løpet av 2013.

USA på sin side er ikke part i Havrettskonvensjonen. Landet er ikke bundet av fristene, men anser likevel at konvensjonens regler i vesentlig grad er uttrykk for bindende sedvanerett. USA samarbeider derfor om havrettsspørsmålene på havrettens grunnlag. Det er derfor grunn til etter hvert å forvente ordnede avklaringer av alle de gjenstående kontinentalsokkelspørsmålene i Polhavet.

Delelinjeavtalen fra 2010 mellom Norge og Russland er ikke bare en milepæl i det bilaterale forholdet, men også et mer allment uttrykk for praktisk samarbeid om fiskeri- og energispørsmål tuftet på FNs havrettstraktat. I samsvar med Ilulissat-erklæringen prioriterer også andre kyststater i Polhavet å få avklart sine grenser til havs.

Selv om ulike aktører kan ha ulike legitime interesser i nord, foregår det ikke noe kappløp om Arktis eller om ressursene i regionen. De største utfordringene i Arktis er knyttet til andre forhold, som klima og miljø, økt bruk av nye seilingsruter, økt turisme og økt olje- og gassvirksomhet. Denne økte aktiviteten er, som jeg innledningsvis nevnte, nettopp et resultat av at området blir mer tilgjengelig når havisen smelter. Her kreves egnet nasjonal lovgiv-

ning, men også samarbeid i de relevante internasjonale fora for å håndtere utfordringene.

Arktisk råd er den viktigste arenaen for å drøfte de felles utfordringene. Det er det eneste politiske sirkumpolare samarbeidsforum på regjeringensnivå. Arktisk råd er også det eneste organet som samler alle de arktiske statene og representanter for urfolk. Samarbeidet i rådet har endret seg i takt med endringene i Arktis. Fra å være et miljøvernprogram i 1996 har det utviklet seg til å utgjøre det ledende samarbeidsforum for arktiske spørsmål.

Det er noen ganger også nyttig å minne om hva Arktisk råd ikke er: Det er ikke et forvaltningsorgan, men nettopp et råd i ordets bokstavelige betydning. Arktisk råd kommer med anbefalinger i arktiske spørsmål av felles interesse for medlemmene og av betydning for berørte internasjonale organisasjoner. Et eksempel på dette er samarbeidet med Den internasjonale sjøfartsorganisasjonen, IMO, om regelbehov for skipsfarten.

Forskning og kunnskapsinnhenting i regi av Arktisk råd har stått sentralt i å legge føringer for konklusjonene i FNs klimapanel. Det er viktig at Arktisk råd fortsetter å være ledende på å samle og formidle kunnskap om klimaendringene i Arktis. Vi ser imidlertid andre utviklingstrekk i rådet som er viktige og riktige. Dette er en utvikling som Norge har vært pådriver for.

For det første har vi i Arktisk råd vist at vi evner å møte nye utfordringer med mer forpliktende samarbeid. Dette ser vi bl.a. gjennom framforhandling av juridisk bindende avtaler. På initiativ fra rådet har de arktiske statene framforhandlet en avtale om søk og redning i Arktis. Den ble undertegnet i Nuuk i mai i 2011 og vil tre i kraft om to dager, den 19. januar 2013. Videre har rådet gjennom en egen arbeidsgruppe framforhandlet en avtale om oljevernberedskap for håndtering av oljeforurensning i arktiske farvann. Det tas sikte på undertegning av denne på utenriksministermøtet i Kiruna i mai i år.

For det andre fører den økte interessen for Arktis til at flere stater og organisasjoner søker observatørstatus i Arktisk råd. Det gjelder bl.a. EU, India, Italia, Japan, Kina, Singapore og Sør-Korea. Norge støtter opptak av nye observatørstater så lenge de oppfyller Arktisk råds egne kriterier. Disse kriteriene omfatter bl.a. anerkjennelse av arktiske staters suverene rettigheter og en anerkjennelse av at havretten utgjør det rettslige fundamentet for Arktis. Opptak av nye faste observatører vil forhåpentligvis bli besluttet på ministermøtet i Kiruna til våren.

For det tredje er etableringen av det permanente sekretariatet for Arktisk råd viktig for ytterligere å styrke rådets arbeid. Etableringen i Tromsø er også en klar bekreftelse på Norges rolle i Arktis. Lokaliseringen i den arktiske hovedstaden vil bidra til å styrke Tromsø som et av de fremste kunnskapssentrene på arktiske spørsmål. Det permanente sekretariatet vil være klart til drift i mai i år, når Canada overtar formannskapet i Arktisk råd. Om noen dager, den 21. januar, skal jeg undertegne vertslandsavtalen for sekretariatet på Framsenteret i Tromsø. Vi og øvrige Arktisk råd-land vil sørge for at sekretariatet får den nødvendige kapasiteten til å utøve sine funksjoner overfor formannskapet og medlemslandene.

Norge har vært en aktiv pådriver for å styrke Arktisk råds stilling som den viktigste internasjonale møteplassen for drøftelsene av utfordringer i Arktis generelt og langs de tre nevnte hovedlinjene spesielt. Samtidig er det vesentlig at rådet fortsetter å være ledende på produksjon og sammenstilling av kunnskap knyttet til klimaendringer, levekår, helse, miljø og sikkerhet i nord. Men regjeringen mener også at det er viktig at Arktisk råd støtter opp om næringsutvikling i takt med den økte menneskelige aktiviteten i nordområdene.

For å oppsummere vil jeg understreke hvor viktig det er med et tett internasjonalt samarbeid basert på forutsigbare rettslige rammer for å sikre fred og stabilitet i en region i endring. I en hverdag der Arktis er høyt på dagsordenen, og der internasjonale medier ofte ynder å dramatisere utviklingen i regionen, er det viktig at vi kommuniserer at Arktis er en fredelig region preget av mer og mer internasjonalt samarbeid. Samarbeidet er tuftet på en felles anerkjennelse av havretten, og at dette er det viktigste rettslige rammeverket som arktiske farvann skal forstås ut fra. Arktisk råd er blitt mer politisk relevant. Styrkingen av rådet gir forutsigbarhet. Arktisk råd er derfor et viktig bidrag til moderne sikkerhetspolitikk.

Ivar Kristiansen (H) [12:46:23]: Takk til utenriksministeren for et svar hvor jeg langt på vei deler de aller, aller fleste av konklusjonene. Men jeg tror vi er ved et tidsskille, at den virkelige aktiviteten kommer i gang i løpet av ikke så altfor mange år frem i tid. Det er det som gjør at denne interpellasjonen fremmes. Min intensjon er at vi i samarbeid med alle berørte land som har fremtidig interesse i området, må sørge for at vi er best mulig skodd og rustet for å utøve næringsvirksomhet i området.

Beskrivelsen til utenriksministeren av den betydelige fremgang for å få plass internasjonale avtaler er helt korrekt, og denne regionen er jo et mønster for hele resten av verden på hvordan man kan løse utfordrende grensetvister.

Jeg var på et møte i dag i Maritimt Forum. Et av budskapene der er et estimat om at man innen åtte år sannsynligvis nord i Barentshavet vil ha på plass anslagsvis rundt 20 plattformer, og man vil ha på plass anslagsvis rundt 5 000 mennesker som skal sørge for å drifte denne aktiviteten i klimatiske forhold som er barskere enn sannsynligvis noe annet sted i verden. Dette betyr at alle de fasilitetene som bør og må være til stede når denne aktiviteten er på plass, må komme på plass, og gjerne i samarbeid med andre nasjoner – satellittnavigasjon, kart, seilingsruter, søk og redning og alle de andre faktorene som må på plass. Når jeg tolker utenriksministeren positivt, er det fordi han bekrefter at regjeringen har en ambisjon om – selv om fokuset er høy aktivitet innenfor den arktiske politikk – å øke dette engasjementet.

Det andre som jeg har et fokus på, er Kinas økonomiske vogntog på vei nordover mot denne ressursbanken. Dette ser vi nå avspeile seg ikke minst i interessen for Grønland, man er på plass på Svalbard, man kjøper opp selskaper i Fastlands-Norge. Det skal ingen fantasi til for å se for seg at en gigantisk drift eksempelvis på Grønland må ha sin base på Svalbard. Mitt spørsmål til utenriksministeren

er om denne kinesiske tilnærmingen er uproblematisk for utenriksministeren.

Utenriksminister Espen Barth Eide [12:49:44]: Jeg vil slutte meg til den vurderingen at vi står ved et tidsskille. I min første tale som utenriksminister i høst om nordområdene hadde jeg nøyaktig det poenget, at nå er rammeverket bygd. Vi har skapt den internasjonale oppmerksomheten vi ønsket. Vi har også bidratt til at den oppmerksomheten nå rettes inn mot samarbeid og ikke konflikt. Vi har understreket betydningen av de internasjonale prinsippene som ligger i havretten, og vi har bygd institusjoner. Nå er tiden inne til å utnytte mulighetene for en betydelig større utvinning av ressurser – utnyttelse av fiskeriressursene, utbygging av olje og gass og ta tak i mineralressursene. Dette skal vi gjøre på en måte som er i pakt med en helhetlig og langsiktig forvaltning, både av våre områder og av tilstøtende områder. For å få til det må vi ha betydelig aktivitet på både privat og offentlig side. Det var jo nettopp det som var poenget med nordområdesatsingen, at vi måtte gå den veien for å komme dit vi er nå. Jeg føler at vi nettopp er der.

Jeg er enig med representanten Kristiansen når det gjelder både analyse og ambisjon, men jeg er litt overrasket over at dette rettes som et spørsmål som bærer preg av at vi burde ha oppdaget det, for det opplegget har vært vårt mest sentrale tema i godt over sju år å få til nettopp dette.

Det er – for å dele det med forsamlingen – en veldig positiv opplevelse å besøke Nord-Norge og ikke minst Finnmark. Det er et fylke hvor man – istedenfor å ha arbeidsledighet – erkjenner at det prinsipale problemet nå er mangel på mennesker, og mangel på mennesker med den rette kunnskapen. Man hadde fått til mye mer verdiskaping om man hadde fått de rette menneskene til å bosette seg der eller fått utdannet den befolkningen som allerede er der. Det er et eksempel på noe som er positivt, ikke negativt, men som selvfølgelig også krever en rekke tiltak.

Representanten Kristiansen kommer for øvrig selv fra Norges beredskapshovedstad, som er blitt kraftig styrket de siste årene nettopp som en beredskapshovedstad. Der har vi Hovedredningssentralen i Nord-Norge, Forsvarets operative hovedkvarter, og vi har betydelig ressurser – BarentsWatch – som knyttes til dette. Det er en kraftig investering i store deler av Norge for nettopp å møte disse utfordringene bedre enn før og på en mer koordinert måte enn før.

I forrige sak minnet jeg om et nordisk forsvars- og utenriksministtermøte som ble holdt i Bodø. Der var det betydelig oppmerksomhet fra våre kolleger, bl.a. fra Sveriges utenriksminister Carl Bildt. Han sa at det er få land som har den grad av integrert samordning av disse funksjonene som det vi har i Norge. Det er representert nettopp med det som har skjedd i Bodø.

Eirik Sivertsen (A) [12:53:00]: Først en takk til interpellanten for nok en anledning til å diskutere arktiske spørsmål, som er viktig for Norge. Nordområdene er, som det har vært sagt tidligere i dag, vårt viktigste strategiske satsingsområde utenrikspolitisk.

I Jyllands-Posten i går kunne vi lese at Danmarks ark-

tiske ambassadør trakk fram samarbeidet mellom statene i det arktiske området som forbilledlig. På det nåværende tidspunkt, sier han, er det ingen grunn til å være bekymret for konfrontasjoner om Arktis. Det er faktisk et så godt samarbeid mellom disse statene at det er grunnlag for at andre stater kanskje kunne lære noe av dette samarbeidet.

Jeg deler utenriksministerens betraktninger omkring det rammeverket som er bygd, og de prosessene som har ført fram til denne suksessen.

Men selv om vi har et rammeverk, betyr det ikke at vi er ferdig med byggverket. Det er helt riktig som interpellanten peker på, at med de mulighetene som byr seg for ny økonomisk aktivitet og for ny verdiskaping, som vil være viktig for veldig mange i regionen, kommer det også noen utfordringer. Det er teknologiske utfordringer, og det er menneskelige utfordringer. Dette er noe vi må ha et forhold til, og forsøke å være i forkant av. Så er det politikens hemske at vi nesten alltid blir hengende etter utviklingen. Det er nesten en naturlov. Så skal vi anstrenge oss for å forsøke å oppheve den naturloven, og da blir denne typen debatter viktig.

Det internasjonale parlamentarikersamarbeidet har – på den konferansen som ble holdt i høst – gruppert utfordringene man nå står overfor i Arktis, i tre hovedområder. Den ene utfordringen er knyttet til det framtidige arktiske samarbeidet, der Arktisk råd må ha en kjernefunksjon. Arktisk råd må fortsette på den veien man har gått, som baserer seg på konsensus, bred enighet og bred deltakelse fra berørte parter – det være seg andre staters observatører eller urfolk.

Men det er også sånn at man fra parlamentarisk hold etterlyser om ikke Arktisk råd kan forsøke å utvide sitt område, undersøke nye områder for juridisk bindende avtaler. Man kan, om det ikke blir en fast, internasjonal organisasjon, i hvert fall se på om det er mulig med en utvidelse i denne retningen, basert på at det er åtte stater – med tiltredende deltakere.

Når det gjelder de økonomiske mulighetene, er det noen områder man må være oppmerksom på. Det er tunge miljøperspektiver i regionen. Det er sårbare områder. Det er en region som fort og ganske kraftig får merke konsekvensene av de globale klimaendringene. Det er viktig å være oppmerksom på at det – i motsetning til i Antarktis – bor folk her, og det er også i alle statene som er involvert, store urfolksgrupperinger som man skal ta særlig hensyn til. Det har man gjort så langt, og det må vi også fortsette med i framtiden. Og ikke minst er det et unisont krav fra parlamentarisk hold at hvis man skal ta ut økonomiske verdier i området, må man også sørge for at det er ringvirkninger, slik at de folkene som bor der, får ta del i den verdiskapingen som skjer. Mange samfunn, kanskje spesielt mange av urfolkssamfunnene, preges av betydelige sosiale problemer – betydelige sosiale problemer som kan forklares historisk helt tilbake til kolonialiseringen.

Det er interessant å merke seg at det er stor internasjonal oppmerksomhet rundt det konseptet Norge har utviklet knyttet til helhetlige forvaltningsplaner. Det vi har gjort i havområdene våre, er interessant og oppfattes som relevant internasjonalt med tanke på hvordan man som inter-

nasjonale partnere i et område, selv om rammeverket er på plass, skal kunne bygge dette. Kan vi tenke oss at vi klarer å skape internasjonale, helhetlige forvaltningsplaner for de områdene som ikke sorterer under bare ett lands jurisdiksjon?

Og sist, men ikke minst viktig, gjelder det levekårene for menneskene i Arktis. Menneskerettigheter skal ligge i bunn, man skal respektere urfolkene som bor der. Den utviklingen vi skal ha, skal være kunnskapsdrevet, basert på kunnskap om de folkene som bor der. Herunder er det viktig med et utvidet kunnskapsbegrep, ikke bare det moderne forskningsmessige begrepet, men at man også baserer seg på tradisjonell kunnskap. Hvis vi klarer å kombinere dette, har vi et grunnlag for å være framoverlent, ta i bruk de mulighetene som er der, men man må gjøre det på en måte som er forbilledlig også for mange andre regioner på vår klode.

Morten Høglund (FrP) [12:58:13]: Jeg vil takke interpellanten Ivar Kristiansen som tar opp denne problemstillingen på en veldig konstruktiv måte.

Det er en hovedstrategisk utfordring for Norge å sørge for at samarbeidet i Arktis forblir godt, at det blir basert på folkeretten og vil være i den gode ånd som i dag eksisterer.

Arktisk råd-samarbeidet startet, som det har blitt påpekt, som et miljøsamarbeid. Det har utviklet seg over årene. Nå begynner vi å se noe av resultatene av dette ved at vi begynner å få på plass bindende avtaler. Vi ønsker oss mer av det. Den menneskelige dimensjonen er nevnt som svært viktig.

Arktisk råd betyr mye for Norge, som er en stat uten fast plass i Sikkerhetsrådet. Det er viktig at Arktisk råd forblir arenaen for diskusjon av arktiske problemstillinger. Da må vi sørge for at rådet forblir relevant. En måte å sørge for det på, etter vår oppfatning – og vi oppfatter at regjeringen deler den oppfatningen – er at observatører slippes inn i Arktisk råd. Det å holde land som Kina og organisasjoner som EU utenfor er ikke et bidrag til bedre samarbeid i Arktis. Vi håper virkelig at ministermøtet i Kiruna finner en konstruktiv løsning på dette.

Her har Norge en jobb å gjøre, og vi må bruke tiden frem mot møtet i Kiruna til å jobbe mot de landene som kanskje synes å være mest skeptiske.

Vi – de arktiske parlamentarikerne – ønsker å gjøre Arktisk råd om til en traktatbasert organisasjon, på linje med andre internasjonale organisasjoner. Vi tror det vil gi forutsigbarhet og fjerne det litt midlertidige ad hoc-preget som Arktisk råd har i dag. Det vil også kunne gjøre at vi får et mer politisk trykk og dynamikk i organisasjonen. Ministermøter annethvert år er ikke en måte å ta grep om utviklingen på, som møter de utfordringer som nå er der. Det var kanskje relevant og greit nok for noen år siden, men med de utviklingstrekkene som både utenriksministeren og interpellanten har beskrevet, trengs det en omdreining i det politiske arbeidet.

Jeg har stor forståelse for at den ansvarlige minister måtte prioritere annerledes, så jeg velger å komme tilbake til mine ytterligere kommentarer på et annet tidspunkt.

Presidenten: Som representanten Høglund nettopp refererte til, har utenriksministeren måttet forlate salen av hensyn til den helt spesielle og akutte situasjonen som pågår i Algerie. Jeg regner med at det har hele Stortingets forståelse.

Vi fullfører de to gjenstående innleggene, og neste taler er Peter Skovholt Gitmark.

Peter Skovholt Gitmark (H) [13:02:17]: La meg starte med å gi ros til interpellanten for ikke bare å ha reist denne viktige diskusjonen og bidratt til en kontinuerlig debatt om Arktis og Arktis' betydning for Norge, men også for et konstruktivt debattklima – både her og i tidligere saker.

Over mange hundre år har mennesker dødd i søken etter en isfri nordvestpassasje – svært mange for å bidra til nasjonal anseelse eller personlig ære.

Sommeren for seks år siden var første gang man målte isfritt hav hele veien fra Stillehavet til Atlanterhavet. Isen smelter også nå betydelig raskere enn den har gjort på svært lang tid i Arktis.

De stater som nå omkranser Arktis, har alle sine ulike strategier for området, og det er flere utviklingstrekk som vi må og skal følge nøye med på:

- I 2007 plantet en russisk ubåt et titaniumsflagg på Nordpolen.
- Det har vært betydelig økt russisk militær aktivitet i nordområdene generelt.
- Man har også sett russiske bombefly sleppe cruisesmissiler i arktiske øvelser.
- Canada har ønsket om å få på plass en arktisk militær treningsbase og har sterke politiske bånd til ønsket om en dypvannshavn i Nordvestpassasjen.
- I Danmark har man sett flere ledende forskere dra til nordområdene spesielt med det for øye å få gode kart av sjøbunnen, som man da kan bruke til bl.a. diskusjonen om eierskap.
- I USA har det de seneste årene blitt en ny debatt knyttet til ratifikasjonen av den internasjonale havretts-traktaten, og man har også en militær strategi for Arktis – deriblant ønsket om langt flere isbrytere.

Når man i tillegg trekker frem en rapport fra U.S. Geological Survey fra 2000, som legger til grunn et anslag på at 25 pst. av de ennå ikke oppdagede petroleumsressursene finnes i arktiske strøk, forstår man godt den internasjonale oppmerksomheten til området – også i et ressursperspektiv.

Kina er det også verdt å dvele ved: Man ser

- en økt tilstedeværelse på Svalbard
- oppbyggingen av en stor ambassade på Island
- et ønske om store investeringer på Grønland for å utnytte Grønlands naturressurser.

Men la meg trekke frem to punkter som jeg mener alle stater i Arktis må være svært oppmerksomme på når det gjelder Kina.

Det første punktet gjelder miljøet: Miljøødeleggelser i Arktis har en helt annen konsekvens enn andre steder. Ødeleggelsen blir værende lenger og får et større omfang. Det er dessverre for mye i dagens Kina som vitner om at kineserne nedprioriterer miljø til fordel for andre spørsmål.

Punkt nr. to gjelder urfolks rettigheter: Man ser et Kina som i altfor stor grad ser bort fra urfolks rettigheter. Det er en politikk som ikke under noen omstendigheter må få muligheten til å være den rådende kinesiske politikken i Arktis og i arktiske spørsmål.

Spørsmålet er om det er en perfekt storm som ligger til grunn for dette. Jeg tror ikke det. Jeg tror at Arktis fremdeles vil preges av å være en fredelig region – en region med samarbeid og betydelige ressurser.

Jeg håper at Norge bruker sine erfaringer og kunnskap til å bidra nettopp til det, og til at de ressursene som blir valgt til å tas ut, tas ut på en miljømessig skånsom måte og på en måte som også bidrar positivt overfor urfolk.

Ivar Kristiansen (H) [13:07:33]: La meg få starte med å takke for en veldig konstruktiv debatt, som preges av ganske bred konsensus om disse spørsmålene. Det er ingen tvil om at – som utenriksministeren uttrykte det – det politiske rammeverket i den arktiske politikken er på plass.

Jeg oppfattet det også som at det er bred enighet om at vi nå er ved det tidsskillet hvor vi kommer over i en mer operativ fase, hvor ting fysisk begynner å skje i disse nokså sensitive områdene, og hvor vår ambisjon om å videreutvikle rammeverket og å sørge for at instrumentene som må være på plass, som gjør det mulig – på en trygg og god måte – å gjennomføre turisme, nye seilingsruter, mineralutvikling eller olje- og gassaktivitet, er på plass på en forsvarlig og robust måte.

Jeg har også oppfattet det slik at vi alle har en ambisjon om å styrke den parlamentariske deltakelsen innenfor arenaene hvor man bør og skal diskutere arktiske problemstillinger for fremtiden.

Litt av min røde tråd i interpellasjonen har vært Kinas økonomiske vogntog nordover. Kina vil på mange måter nødvendigvis bli oppfattet som en konkurrent, men som representanten Gitmark var inne på, så er det også mange andre sider ved de kinesiske ambisjonene som jeg er ganske sikker på at vi vil få rikelig anledning til å komme tilbake til – også i denne salen.

Presidenten: Debatten i sak nr. 4 er dermed avsluttet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Vi er da klare til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt:

Årsrapport fra Stortingets delegasjon for arktisk parlamentarisk samarbeid for 2. halvår 2011–1. halvår 2012 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

Årsrapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd for 2. halvår 2011–1. halvår 2012 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 34 (2011–2012) – om Nordisk samarbeid – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 4 foreligger det ikke noe votingstema.

Sak nr. 5 [13:16:42]

Referat

1. (130) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i statsborgerloven (Lovvedtak 5 (2012–2013))
 2. lov om endringer i likestillingsloven (tydeliggjøring av rettigheter ved foreldrepermisjon) (Lovvedtak 28 (2012–2013))
 3. lov om Statens innkrevingssentral (SI-loven) (Lovvedtak 22 (2012–2013))
 4. lov om endringer i jordskifteloven (Lovvedtak 20 (2012–2013))
 5. lov om endringer i energiloven (Lovvedtak 34 (2012–2013))
 - er sanksjonert under 11. januar 2013
 - Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (131) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siri A. Meling, Borghild Tenden, Per-Willy Amundsen og Kjell Ingolf Ropstad om å ivareta industriens behov for forutsigbar krafttilgang (Dokument 8:31 S (2012–2013))
 - Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
3. (132) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Kenneth Svendsen, Christian Tybring-Gjedde og Jørund Rytman om å fjerne uttaks-

merverdiavgift på tjenester utført på fritiden av selvstendig næringsdrivende (Dokument 8:26 S (2012–2013))

Enst.: Sendes finanskomiteen.

4. (133) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Kari Kjønås Kjos, Ib Thomsen og Øyvind Korsberg om lov om endring i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. (åpningstider og salg i forbindelse med helligdager) (Dokument 8:32 L (2012–2013))

Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.

5. (134) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden og Trine Skei Grande om å øke antallet undervisningspersonell med doktorgrad og sikre flere karriereveier i skolen (Dokument 8:27 S (2012–2013))
6. (135) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om overgangsordninger for studenter som blir gravide rett etter fullført utdanning (Dokument 8:28 S (2012–2013))

Enst.: Nr. 5 og 6 sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.

7. (136) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Michael Tetzschner, Gunnar Gundersen, Frank Bakke-Jensen, Ingjerd Schou, André Oktay Dahl og Siri A. Meling om lov om rettssikkerhet ved forvaltningens bruk av tvangsmidler (Dokument 8:30 L (2012–2013))

Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.

8. (137) Endringer i forsvarspersonelloven (Prop. 57 L (2012–2013))
9. (138) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden og Trine Skei Grande om en helhetlig gjennomgang av Norges engasjement i Afghanistan (Dokument 8:29 S (2012–2013))

Enst.: Nr. 8 og 9 sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.18.
